

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 13

Mart 2015

Editörler: Elif Emir Öksüz, Deniz Aydemir Döke.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Pınar Yavuz.

Web Sorumlusu: Burak Sarı.

Ses Teknik Destek: Engin Albayrak.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@gmail.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

İçindekiler

Editörden.....	3
Özgecan'ımı Acıtmayın	4
Bu Sefer Ciddiyim!	8
Hani Şüphesiz ki Biz Cinsiyetsiz Olandık?.....	11
Şiddetin Öteki Yüzü	14
Ne Yapmalı?.....	18
Şimdi Reklamlar.....	23
Demirin Tuncuna, İnsanın Piçine Kaldık	26
Kâbus.....	31
Bil Bakalım Ben Kimim?	35
KNFB Yetkilileriyle Bir Geri Bildirim Buluşması	37
Dağların Zirvesinde Körler	40

Merhaba Sevgili Okurlar,

Bir yılı geride bıraktıktan sonra, on üçüncü sayımızda da dopdolu bir içerikle karşınızdayız. Bu sayımızı biraz hüzünlü açıyoruz. Hatırlamak zor olsa da inanın unutmak çok daha zordur. Tarihi hatırlamayan toplumlar, onu yeniden yaşamaya mahkûmdur. Engin Albayrak'ın yazısı aracılığıyla Özgecan'ın ve tüm erkek şiddeti kurbanı olan kadınların ailelerine ve sevenlerine bir kez daha başsağlığı diliyoruz. Peki, biz toplum olarak bu vahşete nasıl tepki verdik? Cevabı, İlke Çeperli'nin ilk ciddi yazısında. Gamze Sofuoğlu'nun kafası çok karışık. Hani engelliler cinsiyetsizdi, ne kadın ne erkek yerine konuluyordu, konu tacize gelince birden cinsiyete mi kavuşuyor bu insanlar? Haksız da sayılmaz hani, karmaşık bir durum. Hem cinsiyet işi karmaşık hem de taciz. Sahi taciz mi yardım mı? Elif Emir Öksüz de şiddete başka bir açıdan bakanlardan. Sizce sözel, duygusal veya psikolojik şiddet diye bir şey olabilir mi? Örneklere bakın bakalım, tanıdık gelecek mi kendi yaşantılarınızdan ya da çevrenizdekilerden. Bu, kadına yönelik şiddet ve engellilik temaları bir araya gelse, sizce medya bunu nasıl ele alır? İşte Gülcan Altun'un oltasına takılan güzel bir örnek, Arka Sokaklar. Bu konu e-posta gruplarında çokça tartışıldı, ama bu sayıda yeni bir perspektifle tekrar ele alınması çok da yerinde oldu. Değerli okurlar, yayın akışımıza kısa bir ara veriyoruz; şimdi reklamlar. Pınar Yavuz, Samsung'un işaret dili hâkim yeni reklamını bizler için betimledi. Peki nedir bu reklamın bizim için anlamı? Bir de GETEM ve PTürk Telekom'un ortaklaşa bir reklamı vardı, onu hatırladınız mı? Ne alaka demeyin, gelin Pınar'a kulak verin. Yeter televizyon başında vakit öldürdüğümüz. Biraz kitap okuyalım. Okuyalım okumasına da ne okuyalım? Önce Burak Sarı'nın yazısını okuyalım, sonra muhtemelen bir Yaşar Kemal okuma isteği doğacak içimizde. Sarı'nın bir de sürprizi var, kendi sesiyle okuduğu yazısını, kendi sazıyla çaldığı İnce Memet ile taçlandırdı. Güle güle Yaşar Kemal, sen hep hafızamızda ve kitaplığımızda olacaksın. Kitaplık demişken, kitap önlerine dizilmiş fotoğraf çerçevelerini bilir misiniz? Nedense o kitapların hiç yerinden çıkarılıp okunmadığını çağırıştırır. Sayfalarca yazı, milyonlarca kelime iki kare fotoğrafın gölgesinde kalmıştır. Şu fotoğraf denen şey neden bu kadar önemli? Belki de öyle değildir. Eylem Yurtsever, bu sayıda fantastik dünyanın kapılarını araladı ve fotoğrafa olan nefretini okuyucuyla paylaştı. Bir çileden çıkma serzenişi de konuk yazarımız Merve Karakol'dan; "Bil Bakalım Ben Kimim?" Şimdi pek çok okurun merakla beklediği KNFB reader meselesine gelelim. Söz, Engin Yılmaz'da. Bu sayımızı umut veren, içleri kıpır kıpır ettiren bir yazıyla noktıyoruz. İşte Atakan Nalbant'tan kayak dersleri. Sıkı tutunun, kayışa geçiyoruuuuuz.!

Herkeseye iyi kaymalar, aman yani okumalar.

Özgecan'ımı Acıtmayın

Engin Albayrak

mealbayrak@gmail.com

Bu yazımda, Özgecan vahşetinin bana düşündürüp, duyumsattıklarını paylaşmak istiyorum. Bu olayın sızısını iliklerine dek duyumsamayı sürdürenlerin acılarını tazeleme pahasına, bilmeyenlerin de olabileceğini düşünerek, anımsatmam gerekiyor. Vikipedi'de konu ile ilgili bulduğum bilgileri özetleyerek alıyorum:

19 yaşında, Çağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü 1. sınıf öğrencisi olan Özgecan Aslan, 11 Şubat 2015 tarihinde okuldan çıktıktan sonra, ikamet ettiği Mersin'e gitmek için şehirlerarası sefer yapan minibüse bindi.

Özgecan'ın arkadaşlarının iddiasına göre minibüslere binmek her zaman zordu. Yolculuk sırasında aynalardan bakan şoförler ve yolcular tarafından sürekli izlenmeleri bu yolu kullanmak zorunda olan öğrenciler arasında korku yaratıyordu.

Minibüse bindikten sonra kendisinden haber alınamayınca ailesi tarafından polise kayıp olduğu yönünde dilekçe verildi. Kısa sürede yakalanan sanıkların ifadesine göre, sürücünün güzergâhını değiştirmesinden 'kaçırılıp başına kötü bir şey geleceğini' anlayan ve tepki gösteren Özgecan, sürücüyle tartıştı. Tecavüz girişiminde bulunan sürücü Suphi Altındöken'e Özgecan biber gazı kullanarak engel olmaya çalıştı. Ancak bunun ardından Suphi Altındöken tarafından birkaç kez bıçaklandı ve demir çubukla öldüresiye dövüldü.

Tarsus'a geri dönen sanık, olayı babasına ve bir arkadaşına anlattı ve yardım istedi. Üç kişi olay yerine döndüler ve Özgecan Aslan'ın cesedini ormanda ateşe verdiler. Özgecan'ın direndiği sırada sanık Suphi Altındöken'in yüzüne tırnaklarını geçirmesi nedeniyle bu üç kişi Özgecan'ın ellerini keserek, olası bir DNA tespitinde bir eşleşmenin önüne geçmek istediler. Özgecan'ın cesedi yüzünün ve vücudunun bir bölümü yanmış halde bulundu. Ceset yandığı için kimlik tespiti genç kızın kıyafetleri üzerinden yapılabildi.

Türk hukuk sistemine göre davanın başlayabilmesi için şüpheliyi savunacak bir avukat olması gerekiyor. Ancak, Mersin Barosu'nun 1.600 avukatı "böyle bir caninin yanında olmak istemediklerini" beyan etti ve baro da davaya avukat vermeyi reddetti.

Sorgulama aşamasında yer alan iki avukattan birisi şüphelilerin akrabası, diğeri de olayın iç yüzünü öğrendikten sonra desteğini çeken bir avukat olunca şüpheliler mahkemeye gönderilemedi. Bu olayı tanımlamak için vahşet sözü hafif kalıyor ancak, daha iyi bir ad bulamıyorum ne yazık ki.

Aslında her toplumda zaman zaman bazı sağlıksız bireyler tarafından bu tür suçların işlendiğini biliyoruz. Bu olayın da o kategoride değerlendirilmesi gerektiğini savunanlar olacaktır. Ancak ben o görüşe katılmayanlardanım.

Öncelikle, bu vahşet sağlıksız bireyler tarafından gerçekleştirilmiş olsa bile, bu durum hiç kimse için hafifletici neden veya sorumluluktan kaçma yolu olarak görülmemelidir. Kamu kurumlarının ve görevlilerinin bu konuda sorumlulukları vardır ve bu sorumluluklar arasında en önemlisi, bizi her türlü riskten koruyacak tüm önlemleri almaktır.

Birkaç bireyin sağlıksız beyinlere sahip olması onlara suç işleme özgürlüğü ve cesareti vermemeli. O bireylerin iyileştirilmesi ve sağlıklı kişiler olarak topluma kazandırılması ne kadar gerekli ise, toplumun geri kalanının bu kişilerin yol açtığı tehlikelerden korunması ve tam bir güven içinde yaşamını sürdürebilmesi de o kadar gereklidir.

Aslına bakarsanız, bence bu ve benzer olaylar, toplumsal yapımızda oluşmaya başlayan hastalıklı bir durumun göstergesidir.

Bir araştırmaya göre, 2003 – 2009 yılları arasını kapsayan 7 yıllık sürede, sadece kadın öldürme olaylarında %1400 oranında artış gözlenmiştir. Buna yaralama, dövme, tecavüz gibi ölümlle sonuçlanmayan olaylar dâhil değil. Yine bu araştırmada çocuklara, yaşlılara, sakatlara ve hayvanlara uygulanan şiddet yer almıyor. Tüm bunların yer aldığı ve 7 yıllık değil, son 12 yıllık dönemi kapsayan bir başka araştırma bulamadım ama bu artışın söz konusu alanlarda ve yıllarda benzer oranlarda sürdüğünü gösteren birçok belirti var. Örneğin, biz Özgecan vahşetinin şokunu atlatamadan, başka bölgelerimizden benzer haberler gelmeye devam etti. kadincinayetlerinidurduracagiz.net sitesinden aldığım bilgiye göre, geçtiğimiz şubat ayında 16 kadın öldürülmüş. Bunlardan Özgecan vahşetinden sonra olanları sıralıyorum:

14.02.2015 tarihinde, Diyarbakır'da 28 yaşındaki Meryem Yılmaz, kocası tarafından, tartışma nedeniyle bıçaklanarak öldürüldü.

16.02.2015 tarihinde, İstanbul'da 42 yaşındaki Kübra Kart, kocası tarafından, bilinmeyen bir nedenle, bıçaklanarak öldürüldü.

18.02.2015 tarihinde, Antalya'da 23 yaşındaki Hüsne Aslan, erkek arkadaşı tarafından, tartışma sonucu, araba ile üzerinden geçmek yoluyla öldürüldü.

22.02.2015 tarihinde, Kahramanmaraş'ta 28 yaşındaki Mehtap Özcan, kocası tarafından, tartışma nedeniyle, bıçaklanarak öldürüldü.

22.02.2015 tarihinde, Denizli'de 36 yaşındaki Nuriye Saçı, imam nikâhlı kocası tarafından, ev tapusu tartışması yüzünden, bıçaklanarak öldürüldü.

24.02.2015 tarihinde, Kırıkkale'de 32 yaşındaki Sabiha Teskiricioğlu, üvey oğlu tarafından, maddi sıkıntı tartışması sebebiyle, bıçaklanarak öldürüldü.

Tüm bunlar aslında sorunun bireysel veya tek tük karşılaşılan olaylardan oluşmadığını, toplumsal bir şiddet sorunuyla karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Bence bu sorunun nedenini araştırmak için en kısa zamanda harekete geçilmeli ve gerekli önlemler alınarak bu salgının önlenmesi sağlanmalı.

Ne yazık ki, şu ana dek bu konuda ciddi bir girişimle karşılaşmadım. Tam tersine, bu tür önlemlere kafa yorması gereken bazı kişilerin neredeyse vahşi katilleri savunmak ister gibi konuşmalar yaptıklarına tanık oluyoruz. Biri çıkıp “O da mini etek giyip erkekleri tahrik etmeseymiş” diyebiliyor örneğin. Şubat ayı içinde farklı gazetelerde, bu konuda çeşitli kişilerin kurdukları ilginç tümceleri ve sergilenen tuhaf davranışları liste halinde sunan köşe yazıları okuduk. Bu söz ve davranışlar bu tür vahşetleri önlemeye değil, cesaretlendirmeye yaramaktadır. Bunların bir başka işlevi de, şiddete ve saldırıya uğrama olasılığı yüksek olan insanların korkutulmaları ve böylece, ya evlerine kapanarak toplumsal yaşamdan dışlanmaları, ya da belli inançların gerektirdiği kurallara inanmasalar da uymak zorunda bırakılmalarıdır. Bence bu bilinçli olarak uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntemin asıl amacı, günümüz yöneticilerinin çağ dışı bir sistemi yerleştirme çabalarına uygun olarak, özellikle kadını eve kapatan, etkisizleştiren, tek tipleştiren bir anlayışı yaygınlaştırmaktır. Bize düşen, Özgecan vahşetinde olduğu gibi, hatta çok daha sert ve kararlı tepkiler göstererek, bu planları yapanların amaçlarına ulaşmalarını engellemektir.

Yalnız, yazımın sonunda şunu da dile getirirsem yapamıyorum. Ülkemizde 1999 yılında bir olay nedeniyle bir politik parti neredeyse yoktan var edilerek iki partinin daha desteği ile yönetime getirildi. Bu üç parti, 2002 yılında bu kez parasal bunalım nedeniyle yönetimden uzaklaştırıldı ve bunlardan ikisi politika sahnesinden silindi.

Yani, 3,5 yılda iki kez sarsıcı biçimde yönetim değişikliği yaşandı. Bunlardan birincisinin nedeni terör ile ilgiliydi ama ikincisinin nedeni cebimizdeki paranın eksilmesi idi. Son 12 yılda yaşananlara bakarsak, terör ile ilgili konuda artık teröristlerle pazarlık etme noktasına geldiğimizi, parasal konuda ise, cebimizdeki paranın eksilmesini bırakın, “sıfırla” komutuyla bir yerlere depolandığını şaşkınlıkla izledik. Daha birçok farklı olumsuzlukla bu yönetim sürecinde tanıştık. 2013 Haziran ayında yaşanan olaylar tüm bunlara karşı oluşan tepkinin patlaması olarak değerlendirildi. Açıkçası ben de öyle düşünüyordum ama şimdi kafam biraz karışık.

Haziran olaylarının fitilini, Gezi Parkı'nın yok edilmesi girişimi ateşlemişti. Gezi Parkı kuşkusuz önemli bir değerdir ve böyle bir kitlesel eylemler dizisine başlangıç oluşturmayı hak etmiştir. Ama Özgecan'ımızın yakılması bundan daha değerli değil midir? Cebimizdeki para eksildi diye 3,5 yılda yönetimi alaşağı edebiliyorsak, tüm bu olaylar aynı şeyi bir kez daha yapmak için yeterli değil mi sizce? Bence son 12 yılda olup bitenlerin hepsini bir kalemde silsek bile, Özgecan vahşeti gibi olaylarla bizi bastırmaya çalışmalarını tek başına bunun için yeterlidir. Buna zorunluyuz.

Kimse benim Özgecan'ımı acıtamaz.

Bu Sefer Ciddiyim!

İlke Çeperli

homoibretus@gmail.com

Merhaba insanlar ve insan olduğunu zannedenler. “Olduğunu zannedenler” diyorum çünkü şu son Özgecan vahşetinde sözüm ona insanlık gösterisi yapmaya çalışanların içinde nasıl birer cani barındırdığını görmüş oldum.

Çok şey yazıldı çizildi bu konuda. Tweet atıp geçenler oldu, adını taşlara yazanlar oldu. Klavye şövalyeleri kol gezdi. Sizler bu yazıyı okurken esamesi okunmuyor. Neden? Bir insanın vahşice katledilmesi “demode” oldu değil mi?

Bu yazımda sakat aktivizmi yapmıyorum diye kızacak ve hayal kırıklığına uğrayacak sakatlar çıkarsa onlara sözüm: Her yıl yüzlerce kadın öldürülürken, tecavüze uğrarken, taciz edilirken benim derdimin “Acaba okurumu hangi önyargıyla güldürsem?” olmasını nasıl beklediniz?

Neyse, bu yazımda, “Sakatlara ah vah edeceğinize çözüm üretin.” mottosunda olanların bile ne denli vicdan mastürbasyonu yapabildiğini örnekleriyle anlatacağım. Aslında sadece sakatlar değil, neredeyse tüm toplum vicdan mastürbasyonu yaptı. Feminist aktivizm de karambole gitti.

Başlayalım madem:

1) İdam Edelim O Caniyi Ööööö: İdam cezası getirdiğinizde şiddeti önlemeyecek, Özgecan'ın katiline “Al kardeşim Özgecan'ı bırak, sana Ahmet'i verelim onu doğra.” diyeceksiniz. Ne sandınız? İnsan öldürme isteği olan biri bu işten para kazanabileceğini bilse bu işe girmez mi? Bir de olayın şu boyutu var: Cemiyet hayatının önde gelen ailelerinden birinin evladı yaptı bunu diyelim, aile çocuğu kulağından tutup ölüme mi götürür, yoksa ailesine kan parası verdiği bir varoş gencini mi?

Kaldı ki Hindistan'da idam var da n' oluyor? Daha birkaç yıl önce toplu taşıma aracında 6 kişinin tecavüz ettiği, vajinasına demir çubuk sokarak işkence ettiği genç kadın neydi o zaman?

2) Her gün birkaç cinayet haberi gazetede çıkarken neden sadece Özgecan? Bir insana şiddet uygulanmasının bu kadar tepki görebilmesi için olayın Stephen King romanlarını andırarak vahşette olması mı gerek? Hem neden tek bir simge üzerinden gidip genel olarak kadına şiddet diyoruz da insana şiddet üzerinden gitmiyoruz?

3) Sanki dünyada bir grup canı varmış da "Acaba bugün kimi doğrasam?" kafasındaymış gibi davranıp o caniyi toplumdan soyutlamalar oldu. Elbette ki herkesin rutin olarak cinayet işlediği bir dünyada yaşamıyoruz. Fakat neden bir insanın bu noktaya gelmesinin arkasındaki faktörleri, yani Hrant Dink'in karısı Rakel Dink'in deyimiyle "bir bebekten bir katil yaratan karanlığı" sorgulamıyoruz? "Erkek yapar elinin kiri." "Erkek dediğin sert olur." "Kadının sırtından sopayı karnından sıpayı eksik etme." "Erkek adam ağlamaz, çok gülmez, sert durur, sevgisini belli etmez, kodu mu oturtur." laflarıyla büyüyen bir insanın şiddet eğilimi taşıması olasılığı çok yüksektir. Dayağın cennetten çıkma olduğu bir kültüre sahip toplumlardaki her bir birey, bu vahşet tablosuna birer fırça darbesi atmıştır.

Hatta çok daha ilginç bir şey söyleyeyim mi size? Bu şiddet, güç ilişkisinden; güç ilişkisi de sınıflı toplum yapısından gelir. Dikkat ettiyseniz bu şiddet olayları hep emekçi sınıfta oluyor. "Zenginler bunu yapmaz." demiyorum hemen köpürmeyin. Emekçi sınıf ezilen sınıftır ve ezilen insan ezen olabilme fırsatı bulabildiği durumda (baba, abi, koca olduğunda) asıl ezene biriktirdiği öfkesini eyleme döker. Kas gücü gerektiren işte çalışan ve kuvvetlenen erkeğin görece daha zayıf karısına, kızına ve kız kardeşine uyguladığı şiddetin temeli budur.

4) "Masum kızcağız, tertemiz genç, hatta açılmamış gül goncası."

"Özgecan mini etek giyebilirdi, alkollü olabilirdi hatta sevgilisi olabilirdi. Nitekim katil verdiği ifade "Kızı aldığım yerde bir erkeğe sarıldım, vedalaştım" diyerek Özgecan'a örtülen masumiyet perdesini yırtmaya ve bu sayede uğradığı linci hafifletmeye de çalıştı. Karşındaki insan çıplaksa, bakire değilse veya bir erkeğe sarılabilecek kadar "yollu" ise tecavüzü makbul öyle mi?

Kimse haksız yere öldürüldüğünü kanıtlamak için sizin kafanızdaki masum melek fantezilerini alevlendirmek zorunda değil.

5) Unutulan bir nokta daha: Eğer bu taciz tecavüz vakalarını inceleyecek olursak (özellikle devletin koruyamadıklarını) büyük bir çoğunluğu ya kırsal kesimdedir ya da kentlerin varoşlarında. NEEEE? Elit semtlerde psikopatlar dolaşmaz mı? HAHHAHAHHAHAHAHA! Devlet koruması olmasa şirket koruması var. Sen bir Ümit Boyner'e laf at da göreyim neler

oluyor. (Laf at dedim diye gidip laf atma kadına, atarsan hayatın kayar.) “Nasıl olsa sen bir İlke Çeperli’sin taciz etmişler kimin umurunda kimsin ki lan sen?” Bu dünyada hayatta kalabilmek için illa kalantor mu olmak lazım?

6) Katille ilgili çok ciddi fanteziler çıktı. Valla ben ürktüm onlarla bir dalga geçersen neler olur bilemedim. Bence bu insanların da sağı solu belli olmaz. Onlar da aynısını yapabilir.

Bir de dikkatinizi çekerim, Özgecan'dan sonra 20 kadın daha öldürüldü. Ne dersiniz, onların katilleri Özgecan'ın katiline sövüp saymış mıdır?

7) Aynısını anasına yapalım. Oldu! YUH! Sanki bunu yapınca bir kadına yapmış olmayacaksınız. “Aynısını anana yapsınlar.” diye empati mi olur lan?

Bir de şu sokmalı çıkarmalı "ceza" önerileri nedir ya? Onun götüne sokalım, anasının amına koyalım bilmem ne. Cinselliği bir ceza veya eziyet şekli olarak gören zihniyet tecavüz eylemini gerçekleştiriyor. Tecavüzün tek kaynağı cinsel arzu değil. Karşıdaki kişiye acı çektirme şekli olarak onun "amına veya götüne koyuyorsun." Tıpkı bu katil için söylenen götünü sikelim cümlesinin onunla anal seks yapma isteğiyle hiçbir alakası olmadığı gibi.

8) Tacizle mücadele edilirken "sakatlara yönelik cinsel taciz" gerçeğini dile getirmiştik ve sakat kadın arkadaşların başına gelen olaylardan örnekler vermiştim. En acısı da sakat kadınların sessizliği oldu. İlla birinin kevgire çevrilmesi lazım sesimizin çıkması için?

Neyse, sorunun kökenine inmeye çalışanlar da az da olsa var. Onların haklı mücadelelerinin DAİMA yanındayım. Kuru gürültücüler uzak dursun.

Hani Şüphesiz ki Biz Cinsiyetsiz Olandık?

Gamze Sofuoğlu

sofuoglugamze@gmail.com

Televizyon programında babasının kendisine tecavüz ettiğini söyleyen genç kadın... Ben zaten kadın erkek eşitliğine inanmıyorum!... Babası tarafından öldürüldü. Baba... Medya olayları abartıyor, kadına yönelik şiddet algıda seçicilik!... Babasını kamuoyuna mahcup etti indirimi aldı. Anası tecavüze uğruyorsa neden çocuk ölsün, anası ölsün!... Tecavüz ettiği kadın bakire olmadığı için... Bir tane kız mıdır, kadın mıdır bilemem!... Zaten bakire değildi indirimi aldı. Tecavüzcü, kürtaj yaptıran tecavüz kurbanından daha masum!... Tecavüzünü kameraya kaydeden erkek... Dekolte giyene tecavüz ederler!... Eski sevgilisi olduğu için indirim aldı. Örtüsüz kadın ya satılıktır ya da kiralıktır!... Eşini öldürdü... Kadın iffetli olacak, herkesin içinde kahkaha atmayacak!... Kot giyiyordu, çantasında doğum kontrol hapı vardı diye indirim aldı. Kadın ve erkeğin eşit olması fitrata ters!... Çağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü birinci sınıf öğrencisi Özgecan Aslan... Kadına şiddet abartılıyor!... Kendisine tecavüz etmek isteyen minibüs şoförü tarafından bıçaklanıp darp edilerek öldürüldükten sonra... Kadına şiddet abartılıyor!... Yakılarak bir dereye atıldı... Kadına şiddet abartılıyor!...

Erkek şiddeti kendimizi bildik bileli duyduğumuz, gördüğümüz, şahit olduğumuz, görmezden geldiğimiz, önemsemediğimiz, isyan ettiğimiz bir gerçek. Bu gerçeğe dikkat edip kafaya takmam lise çağlarıma tekabül ediyor, bu gerçeğin hayatıma doğrudan girişi ise üniversitenin ilk senesine. Televizyonda hep birileri, ki bu birileri genelde erkek oluyor, hep birilerini öldürüyordu. Sadece öldürmek de değil, birilerini taciz ediyor, birilerine tecavüz ediyor, birilerini yaralıyor, birilerine hayatı zindan ediyordu. Şiddeti uygulayanların genelde ortak özellikleri belliydi de, şiddete uğrayanların şiddete uğrayan olmak ortaklığı dışında kadın olmak, çocuk olmak, LGBTİ olmak gibi nedense farklı farklı kümeleri oluyordu. Kesişim ise sabitti, zayıf olarak, öteki olarak görülme.

Kız kardeşimin en yakın arkadaşı, kardeşim kadar sevdiğim Esra, aşkına karşılık vermediği kişi tarafından yaşadığı apartmanın asansöründe bıçaklanarak öldürülüyor. Ve ben erkek şiddetini ilk kez bu kadar yakınımnda hissetmiş oluyorum. Sonra daha çok erkek şiddeti haberleri duymaya başlıyorum, her gün duyuyorum... Bu haberlerin sayıları hiç azalmıyor, aksine katlanarak artıyor. Hepsini de artık çok yakınımnda hissediyorum.

Şiddet denildiğinde nedense çoğumuzun aklına cinayet, tecavüz gibi diğer şiddet türlerine göre daha ağır zannettiğimiz şeyler geliyor. Şiddetin muhtemelen en yaygın ama en az haberdar olduğumuz hali taciz. Acaba Türkiye’de sözlü, fiziksel, psikolojik tacize uğramamış bir kadın var mıdır? Çok emin söylüyorum, yoktur. Ya otobüste yanında oturan amca taciz etmiştir, ya asansördeki delikanlı, ya eve gelen orta yaşlarındaki tamirci... Evinde kocası dövülmüştür, okulda hocası dokunmuştur, işte patron aşağılamıştır... Maalesef bu örnekleri babaya kadar götürebildiğimiz bir ülkede yaşıyoruz. Peki bunların ne kadarını duyuyoruz? Şimdi daha da mühim bir soru geliyor; peki yaşadığımız, şahit olduğumuz taciz vakalarını ne kadar anlatıyoruz?

Dergimizde engellilerin cinsiyetsiz olarak Kkabul edilmesiyle alakalı pek çok yazı yayımladık. Elif Emir Öksüz’ün “Engelli Kadın mıdır Erkek mi” isimli ve benim “Hem Kadın Hem Körsen Keşke Ölsen” isimli yazılarımızı örnek verebilirim. Dergimizin buraya örnek olarak yazamayacağım kadar çok yazısında da engellilerin zayıf ve öteki olarak algılanmasının lafi geçti.

Engelli olmayan bir insanın başına gelen her türlü taciz vakası, engelli kadınların başına da zaten geliyor. Ama engelli kadınlar için çok farklı bir durum daha var ki irdelemek gerekiyor. Bir kere en önemlisi, engelli olmayan bir kimseye yapıldığında taciz olarak görülecek, gerçekten de taciz kategorisine giren, ama engelli bir kadına yapıldığında taciz olarak kabul edilmeyen, “yardım” gibi ulvi bir görevle süslenip püslenen pek çok şey var. Mesela bir otobüse binerken birisi basamakları tek başınıza çıkamayacağınızı düşünüp belinize sımsıkı sarılabilir. Ya da siz yolunuza giderken, birisi size sorma gereği bile duymadan iki elini aniden kolunuza dolayıp sizi sanki biri ittirip kaktırmadan yürüyemeyecekmişsiniz gibi kafasına göre sürüklemeye çalışabilir. Ya da ihtiyacınız olmadığını söylediğiniz halde zorla gideceğiniz yere kadar yanınızda yürüyüp, sizinle konuşmaya çalışıp, gitmek istediğiniz yere geldiğinizde de, “Eee, ben sana yardım ettim, sen de bana telefon numaranı verirsin artık.” isteğinde ısrar edebilir. Bastonu tutan elinizi yine size sorma gereği duymadan tutup “Bastonunu kapatıp elimi tutabilirsin...” lafını da, elinizi zorla yüzüne dokundurmaya çalışarak “Ben çok yakışıklı biriyim, görersen kesin burada aşık olurdu.” lafını da yolda size yardımcı olmak için can atan tanımadığınız insanlardan duymanız işten değildir. Hatta minibüs şoförü yolcu olarak sadece sizin bulunduğunuz araçta önce kaba bir şekilde “Nerede ineceksin bayan!” diye sorup, sonra da pişkin pişkin gülerek “Ben şimdi seni gideceğin yere değil de Kocaeli’ye götürsem anlar mısın ki?” gibi sorularla sizi tedirgin ederek eğlenebilir. Abarttığımı düşünenlere bu anlattıklarımın bir kısmının benim başıma, bir

kısının da engelli arkadaşlarımın başına geldiğini söyleyeyim; hatta sayfalarca canınızı sıkabilecek başka örnekler de yazabilirim diye de ekleyeyim.

Peki bu tarz şeylerle karşılaşınca ne yapıyoruz? Kimimiz sessiz kalıyor, çünkü adamcağızın kötü bir niyeti yoktur belki, belki sadece yardım etmek için belimize sınıksık sarılıveriyordur, tek kolumuzu iki koluyla birden sarma gereği duyacak kadar düşüncelidir, istese bizi istediği yere götürüp istediğini yapar ama bunu yapmayacak kadar helal süt emmiş birisidir, biz sosyalleşelim diye bizimle konuşuyordur falan feşmekan varsayıyoruz. Kimimiz tersleyip, ben sana yardım ediyorum nankör tepkilerine maruz kalıyor... Kimi de hiçbir şey söylemeden karşısındaki adamı ittiriverip ya da duymazdan gelip yoluna devam ediyor. Tabii sonuç aynı, “Bunlar kör değil, nankör nankör.” Zaten biz onların karşılıklarına sırf onlar sevap kazansın diye çıkıyoruz sonuçta, bizim bu dünyadaki en önemli görevimiz ibretlik olarak insanların kendi hallerine şükretmelerini sağlamak, yardım etmelerine izin verip sevap kazandırmak, elin adamının belime sarılma girişimini reddetmek de ne haddime, sevap kazanacak adam, engel olmasana be hey engelli!

“Eee Gamze, bir sürü şey anlattın, şimdi neyi neye bağlıyoruz, toparlasan artık.” diye düşünüyorsundur muhtemelen sevgili okur. Bir yere bağlamayacağım bu kez. Benim de kafam karışık çünkü. Yani bir güruh var, hem cinsiyetsiz hem zayıf hem de öteki. Zayıf ve öteki olduğu için bir sürü insan onlara istediğini yapıp ve hatta dilediğini yaptırabileceğini sanıyor, başkalarına ulu orta yapamadıklarını rahatça yapıveriyor, tanımadığı diğerlerine dokunmadığı gibi dokunabiliyor, başkalarına söyleyemediklerini çekinmeden söyleyebiliyor... Üstelik en kötü tarafı da, bunu “yardım ediyor olmak” adı altında yapıyor, sorma gereği duymadan size dokunabiliyor, kendisiyle konuşmak istememe hakkına sahip olmadığınızı düşünüyor, terslediğinizde haklı konuma geçebiliyor çünkü yardım ediyor, ama siz istemeden dokunuyor, çünkü yardım ediyor... Tüm bunları günlük hayatında cinsiyetsiz olarak gördüğü insanlara yapıyor. Gözlerimiz görmediği halde bizi taciz mi ediyorlar tanrım? Dur dur, belki de bizi böyle insan yerine adam yerine koyuyorlardır? Sen çıkabildin mi işin içinden?

Son bir şey deyiş kaçıyorum. Engellilerin çok fazla tecavüze uğruyor olması sorununa, “O zaman engellileri kısırlaştıralım.” çözümü konuşulan bir ülkede yaşıyoruz, ben ne anlatıyorum burada, bunlar neden olmasın, öyle değil mi?

Şiddetin Öteki Yüzü

Elif Emir Öksüz

elifemiroksuz@gmail.com

Kadına yönelik şiddet hakkında çok yazıldı çizildi, çok konuşuldu son günlerde. Özgecan şiddetin en vahşi türünün hedefi oldu. İçimiz öfke doldu, gözyaşları sel oldu aktı. Ortalama her iki günde bir, bir kadının erkek şiddeti nedeniyle yaşamını yitirdiği bu topraklarda, psikolojik, duygusal veya sözel şiddetten bahsetmekse, “Ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler.” demek kadar abes bir hale geldi. Olsun, biz yine de bahsedelim. Bir ara, sıra pastaya da gelir elbet.

Şiddet ve istismar çok temel olarak, failin kendi çıkarları doğrultusunda karşıdaki kişi ya da grup üzerinde kontrol sahibi olmak ve bunu sürdürmek için sergilediği davranışlardır. Güç eşitsizliğinden temel alır. Yalnızca bir defa da olabilir, yıllar boyu da sürebilir. Şiddetin dokuz tipi vardır: Fiziksel, cinsel, duygusal, psikolojik, manevi, kültürel, sözel ve maddi şiddet ve ihmal.

Ben bu yazımda duygusal, psikolojik ve sözel şiddete odaklanmak istiyorum. Her ne kadar fiziksel ve cinsel şiddetin yanında masum görünseler de, hiç de öyle olmadıklarının altını çizmek istiyorum. Duygusal şiddet, failin karşısındakini aptal veya değersiz hissettirmek için yaptığı davranışları ve söylediği sözleri kapsar. Psikolojik şiddet, tehdit aracılığıyla karşıdaki üzerinde kontrol kazanmak anlamına gelir. Sözel şiddet ise karşıdakine zarar veren sözlü ya da yazılı dili ifade eder.

Gelelim olayın engellilikle ilişkisine...

Engelli olmak güçsüz kılar bizi toplumun gözünde. Bu toplum dediğimiz şey, anamızı, babamızı, eşimizi, sevgilimizi, arkadaşımızı da içerir. Büsbütün uzak ve farklı değildir bizden. Olay vurma, sövme, itme, kakma olsa tanımlamak kolay. Şiddet gördüm ya da görüyorum dersiniz fazla düşünmeden. Peki ya şiddet fiziksel ya da cinsel değilse ve bize bakan, yetişemediğimiz yerde eksikimizi kapatan, hayatını bize adayan, fedakârlığın kitabını yazan, bizi her şeye rağmen kabul eden ve seven aile bireylerimiz, arkadaşlarımız, sevgililerimiz ya da eşlerimiz tarafından yapılıyorsa, bu kadar kolay mıdır “Şiddet gördüm.” demek?

Değildir elbette. İlk başta bunu kabul etmek zordur. Sonra da dillendirmek. Suçluluk ve vicdan azabı bırakmaz engellinin yakasını. Bir de “Buna şükür, daha kötüsü de olabilirdi.” düşüncesi keser mağdurun sesini. Suçluluk duyar engelli, çünkü kendisi için pek çok fedakârlık yapan pek sevgili anne-babasına öfkeli. Öfkeli çünkü şiddetin duygusal, psikolojik ya da sözel olanına maruz kalmıştır. “Buna da şükür.” der engelli, çünkü daha kötüsü olabileceğini aklından geçirir.

Nevzat 22 yaşındadır. On yaşından beri tekerlekli sandalye kullanmaktadır. Lise diplomasını aldıktan sonra evden çağrı merkezi elemanı olarak çalışmaya başlar. Banka kartı eve geldiğinde, babası posta kutusundan kartı alır ve Nevzat’a, “Sen nasıl olsa gidip çekemeyeceksin, zaten paraya da ihtiyacın yok. Kart bende kalsın der.” Nevzat aylarca çalışır ama eline hiç para geçmez. Bir yandan çok mutsuzdur, bir yandan da yıllardır kendisine bakan, hayatlarını feda eden anne babasına bir parça da olsa borcunu ödediğini düşünür.

Ceren 21 yaşında görme engelli bir üniversite öğrencisidir. Hukuk fakültesini kazanınca ailesini Uşak’ta bırakıp İstanbul’a gelmiştir. Geleli tam üç yıl olmuştur. Etrafında hemen hemen herkesin iyi kötü bir erkek arkadaşı olmuştur. Ceren pek belli etmese de bu duruma içten içe üzülmemektedir. Derken edebiyat kulübünden Ali isimli genç Ceren’e yakınlık göstermeye başlar. Ceren ve Ali çıkmaya başlarlar. Grup halinde dışarı çıktıklarında Ali, Ceren’in arkadaşlarıyla tavlama oynar, onları dansa kaldırır, sürekli telefonundan fotoğraf ya da video gösterir. Ceren giderek kendisini eksik, beceriksiz ve dışlanmış hissetmeye başlar. Fakat uzun süre sesini çıkarmaz. Benden hoşlanan biri var, bu kadar kusur her ilişkide olur, diye kendini avutur. Hislerini Ali ile paylaştığında “Hayatım sen görmüyorsun, sana nasıl fotoğraf göstereyim veya seninle nasıl tavlama oynayayım?” cevabını alır. Ceren çok kırılma da ilişkiyi bitirecek gücü kendisinde bulamaz. Çünkü Ali’den başka kimsenin kendisini kabul etmeyeceğini, sevmeyeceğini düşünmektedir.

Selen 29 yaşında bir muhasebecidir. Kendini bildi bileli tekerlekli sandalye kullanmaktadır. İşe kendi arabasıyla gidip gelmekte, evde kişisel bakım dâhil pek çok konuda annesinden yardım almaktadır. Selen, kendisi gibi tekerlekli sandalye kullanan Onur ile yakınlaşır ve ilişkileri kısa zamanda ciddileşir. Evlenme kararını ailesine açıkladığında, Selen’in anne ve babası şiddetle karşı çıkar ve evlendiği takdirde tüm desteklerini kesmekle tehdit eder. Annesi sürekli ağlamakta ve hiç bir şekilde onunla görüşmeyeceğine yeminler etmektedir. Selen onları bu kadar üzdüğü için kendini suçlu hisseder ama bir yandan da çok öfkeli. Kendisini bir çıkmazda hisseder.

Kimse kimsenin kılına zarar vermedi. Kimsenin canı yanmadı. Kırık, çıkık, morluk, çürük yok hiç bir bedende, kırılmış kalpleri saymazsak tabii. Şiddetin illa ki fiziksel ya da cinsel olması gerekmiyor. Nevzat, Ceren ve Selen hepsi güçsüz, aciz ve mutsuz hissediyor. Hepsinin davranışları başkalarının kontrolü altında. İşte sözel, duygusal ve psikolojik şiddet böyle bir şey.

Peki ne yapalım?

Önce şu “her şeye rağmen” lafından başlayalım. Neymiş bu “her şey”? Görmemek, duymamak, yürümek mi? Evet engelliler bedensel farklılıkları yüzünden farklı çevresel düzenlemelere ihtiyaç duyabilirler. Bu düzenlemeler yapılmadığında da hayatın her alanına erişemeyebilirler. Engellilik eksiklik değil farklılıktır. Birinin sizi “her şeyinize rağmen” kabul ettiğini düşünüyorsanız, ona size istediği gibi davranması için açık çek veriyorsunuz demektir. Kendinizin değerini bilin. Güçlü yönlerinizi keşfedin. Eksik yönlerinizi geliştirin. Kendinizin değerini bilin. Kimse, ama hiç kimse sırf yürüyebiliyor, görebiliyor ya da duyabiliyor diye sizden üstün değildir.

Gelelim fedakârlık olayına. Tüm sorumlu anne babalar, engelli olsun ya da olmasın çocukları için sayısız fedakârlık yaparlar. Çünkü o çocuğu dünyaya getirme kararını onlar vermiştir ve sorumluluk onlarıdır. Engelli bir çocuk sahibi olmak tartışmasız farklı bir durumdur. Ailenin bilgi ve farkındalık düzeyi, maddi durumu, çocuğun engel durumu ve devletin sosyal politikaları da dâhil olmak üzere pek çok faktör doğrultusunda, aileler engelli bir çocuk sahibi olmaktan farklı biçimlerde etkilenir. Anne babalar sırf fedakârlık yapmak ve engelli çocuğu minnet borcuna boğmak için engelli çocuklarına destek olmazlar. Öncelikle onlar anne babadır ve çocuklarından sorumludur. Tüm anne babalar belli bir yaşa gelene kadar engelli olsun ya da olmasın çocuklarına bakmak zorundadır. Engelli çocuğu olan anne babalar, bazen duydukları suçluluğu hafifletmek, bazen çevreye iyi birer ebeveyn gibi görünmek bazen de bu zorlu görevin üstesinden gelerek kendilerini tatmin etmek için engelli çocuklarına aşırı ilgi gösterebilir. Bunda yanlış bir taraf yoktur. Amacım anne babaları çıkarıcı ve bencil göstermek değil. Söylemek istediğim, evet onlar bizim için fedakârlık yapıyorlar ama bunu yalnızca bizim için yapmıyorlar. Kendi kişisel motivasyonları da işin içine karışıyor. Evet, onlara teşekkür borçluyuz elbette, ama bu, vicdan yüküyle onlara bağlanmamızı gerektirmiyor.

Son olarak da kendimizi geliştirmekten bahsedelim. Mümkün olduğunca bağımsızlığımızı kazanın ve kendi ayaklarınız üzerinde durun. Böylece başkalarına daha fazla minnet borcunuz olmaz ve şiddete dur diyebilirsiniz. Eğer Nevzat vicdanen kendini borçlu hissetmese,

babasından kartını isteyebilirdi. Ceren'in özgüveni yüksek olsaydı Ali'nin tek seçenek olmadığını, başka birini bulabileceğini ya da hayatın tek başına da gayet güzel olduğunu anlar ve Ali'yi terk edebilirdi. Daha da ötesi, kendisinin eksik ya da beceriksiz olduğunu hissedip üzölmek yerine, Ali'nin kendisine kötü davrandığını fark edip ona öfkelenebilirdi. Selen eksik kaldığı konularda kendisine destek olabilecek birine makul bir ücret ödeyerek ailesinden bağımsızlaşabilir ve Onur ile mutlu bir birliktelik kurabilirdi.

Özetle, önce kendimizi mümkün olduğunca geliştirmeli, sonra da "eksik" olduğumuz inancını kafamızdan çıkarmalıyız ki, zararsızmış gibi görünen ama aslında şiddetin yalnızca başka türleri olan bu davranışları hak etmediğimizi çok geçmeden anlayabilelim. Her insan, din, dil, ırk, cinsiyet, yaş, ekonomik durum, engelli olup olmama, cinsel yönelim ve başka tüm farklılıklardan bağımsız olarak insanca muamele görmeyi hak eder ve karşısındakine insanca muamele etmek zorundadır.

<http://www.gov.nl.ca/VPI/types/>

Ne Yapmalı?

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Kadınlar, biz kadınlar, karanlık bastıktan sonra televizyon karşısında uzanan kocasına söylemediği ya da söyleyemediği için içi titreyerek çöpü atmak için dışarı çıkmaya korkan kadınlar.

Kadınlar, çocuklarına bir şey olmasın diye hiç düşünmeden gözü kapalı bombanın üzerine atlayıp parçalanan kadınlar.

Beğenildiğini fark edince utangaç bir mutlulukla kirpiklerini düşüren kadınlar; gözünü diktiğini elde etmek istediğinde tırnaklarını pençeletiren kadınlar.

Daha iyi koşullarda yaşayabilmek, ayaklarını yere daha sağlam basabilmek veya sadece doyabilmek için tarlada, bağda, bahçede, fabrikada, dairede ya da kendi evinde canını dişine takan kadınlar. Her şeyinden önce saçına, bacağına, poposuna ve memesine bakılan kadınlar.

Neresindeyiz yaşamın?

Güvende miyiz? Önce canımızla, sonra onurumuzla veya ırzımızla güvende miyiz? Bize ait olduğunu düşündüğümüz her hangi bir yerde bile. Mesela evimizde, işyerimizde, sokağımızda ya da kentimizde. Olmadığımızı hemen hemen her gün aldığımız haberler gösteriyor ne yazık ki. Özellikle kadın cinayetleri apaçık ortaya seriyor tüm gerçeği. Üstelik şiddet ya da istemediği bir muameleye uğramış olmak için salt ölmek gerekmiyor. Şiddetin ve tacizin her türlüünü yaşıyoruz günün herhangi bir saatinde. İşin bir diğer boyutu ise, söyleyeceğim çok büyük bir iddia biliyorum ama her kadının hayatında en az bir taciz öyküsü muhakkak vardır. Bu öyküdeki kişi hiç tanımadığı, yakın çevresinden veya bizzat ailesinden biri olabilir. Ve kadın çoğu kez dillendiremez bunu, yalnız kaldığı anlarda kendine bile söyleyemez.

Sonuç şu ki hasbelkader yaşıyoruz, şans eseri nefes almaya devam ediyoruz, önce insanlık sonra kadınlık onurumuzu koruyabiliyoruz. İnsanın özeline, en mahremine son derece vahşice

el uzatıyor birileri, düşüncesi bile ürkütürken her gün binlerce kadın bizzat maruz kalıyor bu vahşete.

Ya engelliler! Topyekûn tüm engelliler ve özellikle engelli kadınlar? Bütün dayatma ve engellemelere karşın kendine ait bir yaşam kurmayı başaran, hayatta dik durabilen, ekonomik bağımsızlığını elde etmiş, evinde veya işyerinde kendine göre bir düzen kurabilmiş engelli kadınlar, daha mı kolay lokmayız?

Toplumun bir yüzü aydınlık bir yüzü karanlık, tıpkı özünü oluşturan insanda olduğu gibi. Amaçlarına ulaşmış özgür bir kadın olarak öylesine sürdürürken hayatınızı, yolunuzun bir yerinde bir anda karşınıza çıkıp göklere çıkarıveriyorlar sizi. Dik durup göğsünü kabartıp biraz daha dikelttiniz mi başınızı, hooopp deyiveriyorlar birden. Altı üstü bir “eksiksin” işte ne kadar dikelebilirsin ki haddini bil moduna giriveriyorlar.

Veyahut yardım eder gibi yanınıza sokulup bariz bir şekilde elle ya da en azından sözle taciz eden birine tepki gösterince, “Bunlara da yardım etmeye gelmiyor.” deyip sözüm ona kendini aklamıyorlar mı bir anda çevrenin gözünde.

Bütün kadınlar özellikle engelliler ne yapacağız bu durumda? Boynumuzu büküp bedenimize ve kişiliğimize karşı yapılan tüm o hoyratlıkları kabullenip sineye mi çekeceğiz? Ya da her birimiz çeşitli savunma sporlarını, bilumum delici alet kullanma tekniklerini mi öğreneceğiz? Veyahut artık iyice kolaylaşan silah alma ruhsatından birer tane edinin silahlarımızı her daim cebimizde mi taşıyacağız? Sahi biz körlere silah da vermezler değil mi? E tekerlekli sandalyedekiler savunma sporlarını son derece sınırlı kullanabilir, ne yapsak ki? Ben çıkamadım işin içinden. En iyisi hepimiz birer sahip, pardon koruma edinin o şekilde çıkacağız sokağa. Bu durum da devletin bize ek koruma ücreti vermesi gerekir ama. Malum aldığımız maaşlarla ancak normale yakın standartlarda yaşamımızı sürdürmekteyiz. Bir de koruma ücreti ödersek ne yiyip ne içeceğiz? Galiba ben gene uçuşa geçtim. Sadede gelelim. Özgecan Aslan'dan sonra bir kez daha ayyuka çıkan kadın taciz ve cinayetleri hakkında herkes bir şeyler dedi, yazılar yazıldı, yorumlar yapıldı. Şu bir gerçek ki kadın şiddeti ve cinayetleri her geçen gün artmakta ve görünen o ki eğitim düzeyimiz bu hususta da sınıfta kaldı. Kültürümüz sıfır, yargılamalar ve verilen cezaların caydırıcılığı, sıfıra sıfır elde var sıfır. Sonuç, bakın başınızın çaresine.

Bu olay acı bir şekilde kamuoyunun gündemine bomba gibi düştüğünde, EEEH Dergi olarak bu konuyu ele almayı yazıştık İlke'nin önerisiyle. Ben ne yazabilirim diye düşünürken farklı

bir pencereden bir filmi, taciz ve şiddetin olduğu bir filmi değerlendirebilirim dedim kendime. Derken bir süre önce Teknokör mail grubunda Arka Sokaklar dizisinin bir bölümünde işlenen kör bir kıza tecavüz olayını ele alabileceğim aklıma geldi. Hemen Engelsiz Kanal D sitesine baktım. Ancak ne yazık ki bu dizinin sesli betimlemesi başlamadan çok önceki bir bölümdeydi söz konusu olay. Neyse dedim ve internetten betimlemesiz olarak izledim. Ne kadarını doğru algıladım, neleri kaçırdım tabii ki gören bir yakınımınla bir kez daha izlemeden bunu asla bilemem ama ben elimden geldiğince, anladığım kadarıyla dizideki kimi durumlara dikkat çekmek istiyorum.

Dikkat çekmek istediğim hususlara geçmeden önce diyeceğim, ben genel olarak Arka Sokaklar dizisini takip eden biri değilim ama kardeşimin dayatmalarıyla TV'de denk geldiğimde dizi oyuncularının rol yeteneklerini beğendiğim kadar, bölümlük oynayan figüranların oyunculuklarına hep gülmüşümdür. Bununla birlikte duyduğum repliklerden ve ses tonlamalarından anladığım, Kör Beyza karakteri, üstelik tacize uğramış kör bir kadın iyi canlandırılmıştı.

Öncelikle merak ettiğim bu dizi kurgulanıp senaryo yazılırken görmeyen bir insanın yaşamına yönelik ayrıntıları yazmak için kör bir arkadaşımızdan fikir alındı mı? Bana özellikle bazı sahnelerdeki bakış açısı engelli çerçevesinden alınmış gibi değil de, engelsizlerin klasik engelli yargısının yansıması gibi geldi. Buna rağmen Beyza dizide topluma dayatılardan farklı bir kör karakter olarak işlenmiş. Komiser Ali'nin eşine tanımladığı gibi güçlü, kendine güvenen, bağımsız hareketi olan, eğitilmiş, çalışan bir görmeyen kadın.

Bununla beraber bazı ifade ve yaklaşımlar genel kör önyargısının esaretini yansıtmaktaydı bence. Mesela Beyza'ya iki sokak serserisi saldırdığında "Kimse yok mu?" diye sesleniyor çevreye. O anki paniğin söyletebileceklerini bir tarafa atarsak bence "İmdaat! Yardım edin." gibi bir haykırış daha inandırıcı olabilirdi. Sesleri o kadar iyi sentezleyebilen, işyerine gelen Komiser Ali'yi daha konuşmadan ayak seslerinden tanıyan Kör Beyza, çevrede başka kimsenin olup olmadığını daha kolay ve doğru değerlendirebilirdi. Dolayısıyla da yardım isteyen herhangi bir kadın gibi kimse yok mu yerine, yardım edin diyebilirdi.

İkincisi Beyza'nın kendisi de görme engelli olan annesi kızında bir gariplik olduğunu sesinden sezer. Bu çok normal bir şeydir. Çünkü biz körler bilindiği gibi etrafta olup biten şeyleri ilk olarak seslerle algılarız. Körlüğe adapte olmuş görünen, kendi başlarına bir hayat kurmuş birlikte tek başlarına yaşayan kör ana kızın bu sisteme alışmış olmaları beklenir.

Zannetmiyorum ki bu durumdaki bir anne kızına yazık olarak "Yüzünü görebilsem." diye

hayıflansın. Bu ancak o diziyi izleyip bir kör ya da daha geniş düşünürsek engelli gördüğünde içi ezilen yurdum insanın acıma güdüsünü besler. Kendini kabullenmiş bir körü ise hem kızdırır hem de güldürür.

Bir diğer nokta, bana göre en vurucu olan ise; iki sokak serserisi sorgulanmış ve temiz çıkmıştır. Elde belirgin bir şüpheli yoktur. Ancak Komiser Ali biraz da Beyza'yla artık tanışmışlığının ve onun kör olmasının verdiği eziklikle belki de huzursuzdur. Taksiciden şüphelenmektedir ama elinde onu suçlayabilecek hiçbir şey yoktur. Kızın verdiği ifade doğrultusunda şüphelilerin seslerini kullanmak istemektedir ve bu arada taksicinin sesini de almalıdır. Taksicinin ifadesinin doğru olduğundan emin olmak için ekipten arkadaşı kadın polisi taksicinin eşini sorgulamak üzere evine gönderir kendisi de taksi durağına gitmek üzere yola çıkar. Durağa varmadan önce arkadaşı arar ve taksicinin karısını sorguladığını, eşinin söyledikleri doğrultusunda adamın doğru söylediğini söyler. Ancak polis kadının ses tonu bir anda değişir ve "Ama bir şey var" der. ", "Taksicinin karısı kötürüm, iki bacağı birden hem de." "Yani Taksici Acar, kadının yanında Brad Pitt gibi" diye ekler kadın polis.

Bana bu ifade çok manidar geldi. Zira hemen ardından Komiser Ali'nin sesi değişir, sevinçle heyecanlanır, daha taksicinin sesini kayda almadan onun suçu işlemiş olduğundan neredeyse emin olmuş gibidir. Çok yakışıklı bir adamsan, karın da sakatsa, yakın çevrende bir tecavüz vakası olduysa, dikkat! Potansiyel suçlusun!

Bir diğeri; Beyza'nın değerlendirilen ses kayıtlarında suçu işleyenden emin olmasına rağmen, bu kanunca yeterli görülmemekte; bu ayrı bir tartışma konusu olabilir ama benim asıl değinmek istediğim bu değil. Adamı kesin olarak suçlayabilmek için Beyza bir kez daha kurban edilir. Çünkü polislerin geçmiş olaylardan aldıkları deneyimle zayıf gördüğü kurbanına, yani Beyza'ya bir kez daha tecavüze yelteneceği düşünülür ve öyle de olur. Polisler kızı ve taksiciyi yakın takibe alır ve adam suçüstü yakalanır. Sorguya alındığında onu hırpalayan polisler, bu arada elektrikleri de kesmişlerdir, adama sorarlar: "Karanlıkta korunmasız olmak nasıl bir şey"? Bu durum izleyiciyi daha bir duygusallaştırır bu kaçınılmaz. Çünkü bahsi geçen olayda konu edilen kör bir kızdır ve toplumun genel ifadesiyle karanlığa mahkûmdur. Ne acıklı. Ancak ne yazık ki karanlıkta korunmasız olan sadece kör kadınlar değil, tüm kadınlar ve hatta korunmasız olmak sadece karanlıkta da değil. Korunsunlar diye her kadının başına bir adam mı dikeceğiz, yoksa toplumu mu düzeltmeye çalışacağız ne dersiniz?

Dikkatimi celbeden son şey ise artık her şey bitmiştir, Komiser Ali Beyza'yı gitmek istediği yere götürürken son kez sohbet etmektedirler. Beyza bir anda "Yüzünüze dokunabilir miyim?" der. "Resminizi çizmek istiyorum da" diye de ekler. Yaklaşık otuz senedir yaşamımı kör olarak sürdürüyorum ve bu yaşa değin yakınlarım dâhil hiç kimsenin yüzüne dokunmak ihtiyacı hissetmedim. Acaba ben mi yanlış düşünüyorum dedim ve resim yapmayı çok seven bir kör arkadaşşıma sordum, o da hiç böyle bir gereksinim duymamış. Gerçi o bana, "Belki biz sonradan kör olduğumuz için böyle bir şey hissetmiyoruzdur" dedi ama bana yeterli bir sebep olarak görünmedi. Diğer yazar arkadaşlara da sordum ortak ağımızda, onlar da bir tanesi hariç böyle bir gereksinim hissetmemişler hiç. Tüm bunlar senaryonun engelli birinin yaşama ve dünyaya bakışıyla değil, engelsizlerin kafalarındaki engelli bakışıyla kaleme alınmasından kaynaklanıyor.

Son olarak bu diziyi izleyen her hangi bir kimsenin, hele de engelli bir yakını ya da çocuğu varsa, bir de bu engelli kör bir kızsız düşünün artık. Bağımsız olabilmenin, okula ya da işine yalnız başına gidebilmenin cesaretini ancak kazanabilmiş, ailesine yavaş yavaş kabullendirebilmişken her şeyi başa sarabilir. Daha önce yazdığım yazılarda, çeşitli zamanlarda bağımsız hareketimin olmadığını bir şekilde ifade etmişim. Şükür bu diziyi bizimkiler izlememişlerdi ama Özgecan'a çok üzölüp kahrolan annemin bana tepkisi, "Belki de o da bana bir şey olmaz diyordu". Yani bize bir şey olmasın diye evden çıkmayacak ya da sürekli yanımızda biriyle dolaşacağız anneme göre. Annem toplumumuzun küçücük öznel bir örneği yalnızca. Ancak gene de aslında bence Arka Sokaklar'da dizinin formatı gereği böyle bir konunun işlenmesi normal. Üstelik yukarıda da vurguladığım gibi Beyza eski Türk filmlerinden farklı bir bakışla işlenen bir engelli karakter. Bununla birlikte engelli karakterlerin, hatta olmuş ve olabilecek bu tür olayların dahi çok daha gerçekçi ele alınması farkındalığı arttıracak ve toplumu engellilerle ilgili çok daha doğru bilinçlendiren etkili bir silah olacaktır.

Şimdi Reklamlar

Pınar Yavuz

pinyav@gmail.com

Şubat ayında sosyal medyada paylaşılan, Samsung'un Duyan Eller ismini verdiği ve işitme engelliler için çağrı merkezi hizmetlerini tanıtmak amacıyla hazırladığı kampanya reklamı kısa sürede herkesin büyük ilgisini çekti. Reklamda herhangi bir konuşma ya da sesli betimleme bulunmadığı için öncelikle içeriğini anlatmak istiyorum.

Reklam, ekranda beliren “Her şey Muharrem’e engelsiz bir gün yaşatmak için” yazısıyla açılıyor. Daha sonra konu ile ilgili çıkan haberlerden öğrendiğimize göre, Muharrem 23 yaşında doğuştan işitme engelli bir genç. Tanısı bir buçuk yaşındayken konulmuş ve işaret dilini lisede öğrenmeye başlamış. Bu proje için ailesi Muharrem’den habersiz Samsung ekibiyle işbirliği yapmış. Reklam, bir müzik eşliğinde çekimler öncesi yapılan hazırlıkların görüntüleriyle başlıyor. Reklamın çekileceği mekânlara gizli kamera yerleştirme işlemleri, yapılan ekip toplantıları ve reklamda oynayacak insanlara verilen işaret dili eğitimlerinden sahneler görüyoruz. Sonra ekranda beliren “İşte o büyük gün” yazısı ile beraber tarih, saat ve yer bilgisi veriliyor: 28 Aralık 2014, 08.00, Bağcılar. Bu arada reklamdaki bütün konuşmalar işaret dili ile gerçekleşiyor ve söylenenleri verilen alt yazı ile anlıyoruz.

Dış sesin “Evet, kameralar kayda girsin arkadaşlar” komutuyla birlikte her şeyden habersiz Muharrem’i ve ekiple işbirliği yapan ablası Özlem’i birlikte evlerinin kapısından çıkarken görüyoruz. Bu sırada ekranda “Özlem, bağlantımız” ve “Muharrem, işitme engelli” yazısı çıkıyor. Yolda yürürlerken karşılarında ilk olarak kendilerine gülümseyerek işaret dili ile “Günaydın” diyen bir adam çıkıyor. Aynı şekilde “Günaydın” diyerek karşılık veriyor Muharrem ve yürümeye devam ederken bir yandan da şaşkın, ara sıra geriye dönerek adama bakıyor. Sonra köşeyi dönerek fırına giriyorlar ve fırıncı işaret dili ile “Sıcak simit var.” diyor. Fırından çıkarken yine Muharrem’in yüzünde şaşkınlıkla karışık bir gülümseme izliyoruz. Ardından bir markete ilerlerken görülüyorlar. Marketteki meyve sebze tezgâhının önünde bekleyen müşteri rolündeki genç adam, kulaklıktan “Hazır ol, şimdi!” komutunu alınca arkasını dönerek yanlışlıkla elindeki poşetten portakalları düşürmüş gibi yapıyor ve o sırada Muharrem ve ablası yere düşen portakalları alıp ona uzatıyorlar. Genç adam işaret diliyle “Size bir elma hediye etmek istiyorum.” diyor ve elindeki poşetten elmaları çıkarırken

Muharrem ablasına dönerek “Tanıyor musun?” diye soruyor. Daha sonra her ikisi elmaları alıp genç adama teşekkür ederek oradan ayrılıyolar. Muharrem ablasına genç adam için “İşitme engelli mi?” diye soruyor, ablası “Bilmiyorum” diyor. Tam bir köşeyi dönecekleri sırada yine ekipten harekete geç komutunu alan genç bir kadın köşeden hızlıca çıkarak Muharrem’e çarpıyor ve işaret diliyle “Özür dilerim, yanlışlıkla oldu” diyor. Muharrem yine şaşkın, ablasına “Ne oluyor, ne alaka?” diyor. Sonra bir taksi çeviriyorlar, Muharrem öne, ablası arkaya oturuyor. Taksi şoförü işaret diliyle “Merhaba hoş geldiniz” diyor ve Muharrem’de “Merhaba, hoş bulduk” şeklinde karşılık veriyor. O sırada reklam ekibine ait minibüsün içinde bir kamera ve kameranın karşısında hazırlık yapan genç bir kıızı gösteriyorlar. Ardından Muharrem ve ablası taksiden iniyor ve ablası Muharrem’in koluna girmiş onu belli bir yöne doğru çekerken, Muharrem ne oluyor dercesine “Ne tarafa?” diye soruyor. Muharrem’in ablası eliyle göstererek “Şuraya bak” diyor. Gördükleri şey dijital bir reklam panosu ve panoda az önce kamera karşısında hazırlık yapan genç kız var. Genç kızın, Melek isimindeki bir Samsung görüntülü çağrı merkezi çalışanı olduğu yazıyor ekranda. Melek, işaret dili ile “Merhaba Muharrem” diyor. Muharrem, “Merhaba, Muharrem benim” karşılığını veriyor. Melek, “Engelsiz bir dünya bizim de hayalimiz” diyerek görüntülü çağrı merkezi hizmetleri ve Samsung Duyan Eller projesi hakkında bilgi veriyor. Ardından kamera arkası ekipten biri gelerek Muharrem’e gizli kamerayı gösteriyor, Muharrem başını öne eğerek gözlerini siliyor ve ekip üyesi ona sarılıyor. Bu sırada kamera arkası ve önünde görev alan herkes Muharrem’in etrafında toplanarak işaret dili ile alkış işareti yapıyor. Son olarak Muharrem’i tekrar gözyaşlarını silerken ve ablasına sarılıp diğer kişilerle birlikte gülerken görüyoruz.

Benzer bir önemli reklam da 2011 yılında Türk Telekom ve Görme Engelliler Teknoloji ve Eğitim Laboratuvarı (GETEM) işbirliği ile gerçekleştirilen Telefon Kütüphanesi projesine aitti hatırlarsanız. Türk Telekom’un görme engelli bireylere sesli kitapları telefonları aracılığıyla ulaştırması ile ilgili reklamın çekimleri Rusya’da gerçekleştirilmişti.

Dostoyevski’nin Suç ve Ceza isimli romanının kullanıldığı bu reklam çok ses getirmiş, hatta 2012 yılı Dünya İletişim Ödülleri’nde En İyi İçerik kategorisinde birincilik ödülünü almıştı.

Her iki reklamdaki bahsetme nedenim çok önemli bulduğum ortak özelliklerinin olması. İlki; sıklıkla yapıldığı üzere engellileri yardıma muhtaç, şefkat gösterilmesi gereken kişiler olarak değil de hayatın içindeki anlarda yer alan insanlar olarak karşımıza çıkarması. Sokağa çıkmış alışverişini yaparken, taksiye binerken veyahut kitap okurken... İkincisi, gerekli düzenlemeler yapıldığında engel dediğimiz şeyin aslında ortadan kalktığını göstermesi. En

azından temel düzeyde işaret dili bilirsek işitme engeli olan birisi de rahatlıkla sokakta markette ya da bankada işini halledebilir. Nasıl olacak demeyin? Birkaç sene önce üniversitelerde başlayan işaret dili derslerinin ve belediye ya da çeşitli derneklerde açılan işaret dili kurslarının sayısı giderek artıyor. Çeşitli kamu kurumlarının ya da özel firmaların personeline işaret dili dersleri aldırıldığını da biliyoruz. Hatta zaman zaman haberlerde ilkokul öğrencilerinin işaret dili öğrenerek çeşitli gösterilerde bunu sergilediklerini görebiliyoruz. Aynı şekilde eğer yayım evleri bastıkları her kitabın bir de seslendirilmiş halini ya da elektronik formatını aynı anda piyasaya sürse, görme engelli bir kişi de herkesle aynı anda bu ürüne erişebilir. Üçüncü ortak özellik ise, her iki reklamın da insanların ilgisini çekerek onları bu alanda bir şeyler yapmaya teşvik etmesi. Sesli kitap reklamı sonrası çevremde sesli kitap okumaya başlayan arkadaşlarım olduğunu hatırlıyorum. Eminim ki Muharrem'in reklamından sonra da işaret dili öğrenmek isteyen ve bunun için harekete geçen insanlar olmuştur ve olacaktır.

Her iki reklamın yine ortak olan bir eksiği de var. O da, bir engel grubuna hitap eden çalışmalarını tanıtırken diğer bir engel grubunu ihmal etmiş olmaları. Uluslararası platformda gösterilebilmesi için reklamın İngilizce versiyonu hazırlanmış. Hatta Samsung Türkiye'nin Facebook hesabında reklamın içeriğini anlamak istediğini söyleyen yabancı bir kullanıcıyla İngilizce alt yazılı video paylaşılmıştı. Görmeyenler için de Muharrem'in reklamının sesli betimlemeli versiyonu yapılabilirdi. Aynı mantıkla sesli kitap projesini tanıtan reklama işitme engelliler için alt yazı ve işaret dili yerleştirilebilirdi. Buna cevaben, "Reklamlar hitap ettiği kullanıcıya yönelik hazırlandı" denebilir. Bir başka deyişle, "Görme engelliler zaten görüntülü çağrı merkezinin kullanıcısı olamaz" ya da "Sesli kitap zaten işitme engellilerin katkıda bulunabilecekleri bir proje değil" yanıtları verilebilir. O zaman bu da, reklamların iletme istediği engelsiz dünya yaratma mesajıyla çelişir. Kısacası engellilik konusunu daha geniş ve bütüncül bir bakış açısıyla ele almak mesajı da daha samimi ve doğru olacaktır.

Kısa sürede çok şey anlatabilme ve büyük kitlelere ulaşma gücü olan, en önemlisi de doğru bir dil kullanan bu tür reklamların artması dileğiyle...

Not: Samsung'un Duyan Eller ve GETEM ve Türk Telekom'un sesli kitap reklamlarına sırasıyla aşağıda yer alan linklerden ulaşabilirsiniz:

<https://www.youtube.com/watch?v=dum5Digiis8>

<https://www.youtube.com/watch?v=1mnipud5Uag>

Demirin Tuncuna, İnsanın Piçine Kaldık

Burak Sarı

burakburaksari@gmail.com

Hayatta ne çok kirleniyoruz hiç düşünüyor musunuz? Işık hızıyla uğradığımız yabancılaşıma, sizi hiç hayrete düşürmüyor mu? Beni düşürüyor. Kahrediyor, mahvediyor. Her şey, birilerinin, aşırı sahip olma hissiyle başladı. Sınıflı topluma geçişten itibaren, birileri, hep hakkı olmayan, haddi olmayan şeylere sahip oldu. İnsanın sahibi olur mu? Oldu. İnsanlık, köleci dönemden itibaren, dünyayı dünya olmaktan utandıracak iğrençlikler yaptı. Birileri, ormanlara, su kaynaklarına el koydu. Oluşumunda hiçbir katkısı olmadığı halde, kullanım hakkı, onunla eşit olması gereken canlıların kullanımını kısıtladı. En korkuncu da, diğer canlıları, insanlar da dâhil buna mülkü olarak görmeye başladı. İnsanlar köle pazarlarında satılır oldu. Kadın, ikinci sınıf bir cins olarak görülüp erkeğin mülkü sayıldı. İşte bütün iğrençlikler böyle başladı. Sınıflı toplumun, en gelişmiş ve son evresi olan kapitalizm; kendisinden önceki tarihsel evrelerin tecrübelerini de değerlendirerek, bu vahşeti hükmettiği biliminde gücüyle, aklın, hayalin ulaşamayacağı noktalara getirdi. Artık, insan dahi sağladığı kazanç kadar değerliydi. Herkes ve her şey mülkleştirilebilir, yok edilebilirdi. İşte bu nedenle, güzel olan, insani olan değerli olan şeyler yok edildi. Doğa, bütün cömertliğiyle, oksijenin, güneşin, ormanların, o muhteşem zenginliğini bize sunarken; biz ona, zehirli gazlarla, beton yığınlarıyla karşılık verdik. İnsani olan değer yargılarımız vardı. Onun ters düz edilmesiyle, insanlığımızı unuttuk. Güzel bir bahar günü, sevgilinizle el ele, ya da bir dostunuzla, ya da, tek başınıza; sokakları arşınlamanın zevkini, hangi ganimet karşılayabilir? Veya bırakıvermek kendini bir ağacın kıyısına, saatlerce öylece durabilmek, çıkarsız, umarsız bir dostunuzun kapısını çalabilmek... Doğamızın gereği olan bütün bu güzellikleri bırakıp, beton yığınlarının içine, tv ekranlarına, sanal dünyalara savrulduğumuz insanlığa yapılan en büyük ihanet değil mi? Evet hiçbir anlamı olmayan kariyerizm hırsıyla birbirimizi ezmek zorunda bırakılıyor, gürül gürül akan dünyaya kapımızı örtüp, ofis odalarında ömür tüketiyor, en yakınımızdaki insanlara bile çıkarsız yaklaşamayacak hale getiriyoruz. Herkes tarafından, kutsal sayılan aşkın bile, içi akıl almaz şekilde boşaltılmadı mı? İsterseniz şöyle bir deneme yapalım: Çevrenizde ki insanlara âşık olduğunuzu söyleyin. Size sorulacak soruları, yazayım: Ne iş yapıyor? Durumu nasıl? Güzel mi? Yakışıklı mı? Engelli mi sorusunu zaten direkt eliyorum. Maalesef, hiç kimse çevresindeki birisine, engelli bir partneri layık görmez. Kısacası, en mantık tanımayan, duygusal bir eylem biçimi olan aşkı bile pragmatist, hastalıklı

bir ilişkiler ağına çevirmeyi başarmışız. Tabii ki burada bir de ironi var. Sürekli gözü kör olmakla nitelendirilen aşk, körlere layık görülmez. Bu durum bile, insanların başkalarının yaşamları üzerinde söz söyleme, onlara, kendi mülkleri olan bir eşya gibi davranma hadsizliğini gösterirler. İlişkiyi kendileri yaşamadığı halde, yaşayanların ekonomik durum, ulus ya da, inanç aidiyeti, fiziksel yapısı, engel durumu, cinsel tercihi vb. yönleriyle değerlendirip, yönlendirmeye çalışırlar. İlişki durumunda da, kadını erkeğin mülkü olarak görür, ona göre konumlandırır. Kapitalizmin kadını metalaştıran bakış açısıyla, toplum içerisindeki feodal algının bir sentezinin oluştuğu bizim gibi toplumlarda kadının vay haline. Çoğu zaman maruz kaldığı taciz tecavüz vb. iğrençlikleri bile çevresiyle paylaşamaz. Bu tür durumlar ortaya çıktığında da, genellikle utanmazca, kadın suçlanır. Kendi ailesi içerisindeki kadınları, yalnız başına hastaneye bile göndermeyen, taksiye binmesine, dışarı çıkmasına izin vermeyen sözüm ona namus bekçileri, dışarıda, başka kadınlarla karşılaştıklarında, her türlü iğrenç davranışı yapmaktan çekinmiyorlar. Özgecan üniversite öğrencisi genç bir kadındı. Nasıl katledildiğine burada değinmeyeceğim. Özgecan'ın katlinden sonra haklı olarak birçok tepki gösterildi. Bu tepkiler içerisinde, maalesef, samimiyetsizliği sırtıtanlar da çokçaydı. İdam önerenler, kısas önerenler, hatta tepkiye tepki gösterip kapayın çenenizi diyenler. Bu tür ucuz politikaların tek bir amacı var. O da, kadına yönelik şiddetin politik olduğu gerçeğini gizlemek. Oysa en yetkili ağızlardan, kadının nasıl gülmesi, nasıl oturması, nasıl doğurması, nasıl yaşaması hakkında fetvalar veriliyor.” Kız mı? Kadın mı? Ne yaptıkları belli değil” denerek hedef gösteriliyor. Peki, bu kadar iğrençliğe insanlar hiç ses çıkartmıyor mu? Tek bir insan bile; doğal kaynakların yağmalanmasına, emek sömürüsüne, kadının aşağılanmasına, ayrımcılığa ses çıkartmıyor mu diyebilirsiniz. Tabii ki çıkarıyor. Hatta öyle insanları çokça yetiştirmiş halklar. Spartaküslerden, Bedreddinlere, Gorkilerden, Nazımlara, çeşitli araçlarla, zulme karşı direnenleri yaratmış doğa. Daha bir buçuk yıl önce, doğasını, geleceğini ve onurunu korumak için, gözünü kırpmadan ölüme koşan gençlerimizi uğurladık. Bu topraklar, yaşadığımız yüzyılda da, geride bıraktığımız yüzyılda da, insanlık onurunun en değerli nefeslerini ağırladı. Yaşar Kemal, bu toprakların dünü, bugünü ve yarınıdır. Ne mutlu bize ki, böyle bir değerle aynı havayı soluduk ve ondan çok şey öğrenme imkânı bulduk. Maalesef, şu acı gerçeği hepimiz biliriz, egemen sınıflar tarihi, kendilerine göre yazarlar ve yalan yanlış şeylere inanmamızı isterler. Yaşar Kemal ezilenlerin tarih yazıcısıydı. Yalansız, yalın müthiş bir imgeleme, ele aldı yakın tarihimizi. O kadar akıcı bir dili vardır ki, saatler sonra, kitabı bıraktığınızda geçen zamana kendiniz bile inanamazsınız. Müthiş bir betimleme gücü vardır. Örneğin Çukurova'yı, Anavarza kayalıklarını, hatta kitaplarında anlatılan hiçbir yeri gidip görme şansım olmadı. Ama o yerlere dair resmen bir harita oluştu kafamda. İnce Memet,

cumhuriyet sonrası, topraksız bırakılan köylülerin, ağa ve bey zulmü altında nasıl inim inim inletildiğini, inanılmaz gerçekçi bir biçimde ele alır. İnce Memet, topraksız, çıplak, aç; bırakılan insanlığın, onur ve haysiyet için, baş kaldırıdır. Abdi Ağa'nın ininde, yatak odasında, patlayan mavzer; ayaklar altında çiğnenen Döne anaların, küçücük yaşına rağmen köle gibi çalıştırılan Memetlerin, bir avuç toprak için katledilenlerin zalimler üzerinde patlayan yumruğudur. Ateş, Demirci Kawa'nın, zalim Dehak'a karşı simgelerinden birisidir. İnce Memet'in her başarı haberinde, köylerde devasa ateşler yakılması, o kölece koşullara karşı halklaşmış bir isyanı simgeler. Sınıfsız imtiyazsız bir toplumun martavallarına, savaş kaçınlarının, edindikleri madalyalarla, köylüyü kendi toprağında, nasıl ırgat ettiğini göstererek cevap verir. Aslında, Ermeni mallarının akıbetinden, Kürt sorununa, kimsenin dokunmaya cesaret edemediği konuları cesurca işleyerek, çağının İnce Memet'i olmuştur. Bu nedenledir ki, 80 yaşını geçkin ve tüm dünyada bir idol olarak tanınırken, Türkiye'de çeşitli yargılamalar geçirmiş, hakkında hapis cezaları istenmiştir. Ele aldığı konular ve işleyiş şekliyle, tam anlamıyla özgün bir yazardır. Yukarıda belirttiğim betimleme gücünün yanı sıra, şiirsel bir anlatımı vardır. Sözlü halk edebiyatı kaynaklarından çokça faydalanmıştır kitaplarında. Hatta "Ağıtlar" adında bir derleme kitabı vardır. Bu kitapta Anadolu insanının, yaşamak zorunda bırakıldığı büyük acılara, kaybettiği değerli canlarına yaktığı ağıtları en doğal, en yaman haliyle görebilirsiniz. "Ağrı Dağı Efsanesi" nde, halk dilindeki anlatımı, kendi betimleme gücü ve yalın diliyle sentezleyerek, doğal ve modern bir efsane anlatımı yaratmıştır. Bu kadar tarihsel, politik olayları ele alan büyük bir yazar; politik görüşlerini anlatan bir düz yazı kitabı yazmaz mı? Tabii ki de yazar. "Baldaki Tuz" Cumhuriyet Gazetesi yıllarında yazdığı güncel yazılardan oluşur. Güçlü bir antiemperyalizm vurgusu dikkat çekiyor o yazılarda.

"Yılanı Öldürseler" toplumun kadına bakış açısını çok vurucu bir şekilde ele alıyor. Bugün bile birçok şeyin değişmediğini anlayabiliyoruz. "Sarı Sıcak" öykü kitabıdır. Bu kitapta da, o alıştığımız etkileyici diliyle işçileri, çocuk işçiliği, parasız kalmış öğrenciyi, köyünde seks objesi olarak görülen bir kadının başına gelen iğrenç olayları ve buna benzer birçok sorunu ele alıyor. "Sarı Sıcak"taki bebek öyküsünde kör bir kadından söz ediliyor. Toplumdaki kör algısını da olduğu gibi yansıtıyor aslında. Kadınlar kendi aralarındaki konuşmalarda: "Hasan çocuğu kör karıya mı bırakmış?" "Karı, çocuğun ağzı diye gözüne dayıyormuş biberonu" gibi halkımızın muhteşem, engelli algısının konuştuğunu görüyoruz "Kuşlar da Gitti" ve "Deniz Küstü" de şehirlerimizin, özellikle İstanbul'un başına gelen ve gelecek olan, büyük tahribatı açıkça göz önüne seriyor. "Bir Ada Dörtlüsü" (Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana, Karıncanın Su İçtiği, Tan Yeli Horozları ve Çıplak Deniz, Çıplak Ada) bu dörtleme, bence, şaheserlerin

şaheseridir. Koskoca bir tarih, bir dünya savaşı, geçmişten geleceğe, zamanın o hızlı devinimi küçücük Karınca Adası'na sığar mı? Sığıyormuş. Böyle bir şaheseri Yaşar Kemal yaratabilirdi zaten. Mübadelenin soğukluğunu, buradan bıçakla kesilip, Yunanistan'a fırlatılmış, oradan kesilip Türkiye'ye fırlatılmış gibi, yabancılık çeken, köklerinden edilen Rum ve Türk halkları. Savaşın, egemen güçlerin, halkların kardeşliğini, rahatını, geleceğini, nasıl yok ettiğinin bir kanıtı. O kadar müthiş geçişler yapmış ki usta, "Karınca Adası"nda, kuş cıvıltıları, arı kovanları, çiçekler arasındayken; bir anda Sarıkamış dağlarında donup ölen insanlar içinde buluveriyorsun kendini. Ele aldığı halkların özelliklerini o kadar güzel anlatıyor ki, unutmak mümkün değil. Ezidi kırımını sırasında, göğüsleri kesilip Dicle'ye atılan kadınları ve o göğüslere üşüşen kartalları, öyle bir anlatmış ki; günlerce kâbusum oldu. Ezidilerin, sürekli Türk, Kürt ve Arap kabileleri tarafından kırıldığını, Ezidi inancında kan dökmenin iyi karşılanmadığı, bu nedenle hep dağlara sığındıklarını o zaman öğrenmiştim. Ne yazık ki, anlatılan vahşetten 100 yıl sonra, İşid çeteleri, daha büyük bir vahşeti Ezidi halkına uyguladı ve binlerce insan, dağ başlarında, açlık ve susuzluktan kırıldı. Aynı kitapta bir sohbet arasında, en iyi, körlerin balık tuttuğunu söylüyordu. O günden beri balık tutmayı denemek isterim. ☺ Daha önce de olan bir merakımı kamçılarmış oldu. Niye daha iyi körler tutuyor, bu da bir kategorize etmek değil mi diye düşünüyordum. Sonra bir dergide, imkânsız bir şeyi anlatmak için, görmeyen birisinin balık tutması gibi bir cümle geçmişti. Bir ada dörtlüsündeki o tümce umarım bir yanıt olmuştur o arkadaşlara. Yaşar Kemal, kapitalizmi de, kapitalizme geçiş sürecini de, sistem tarafından mağdur edilen insanları; işçileri, yoksul köylüleri, kadınları, ezilenleri çok iyi anlatmıştır. Keşke usta, kendi tarzıyla, engelliliğe dair de bir şeyler anlatmış olsaydı. Kendisinin de tek gözünün kör olduğunu çok sonra öğrendim. Bu konuyu da doğru gözlemlerle harika anlatabileceğine inanıyorum. Bence edebiyatta, engellilik de hak ettiği yeri almalı. Özellikle toplumcu gerçekçi yazarların, bu konuda araştırmalar yaparak eserler üretmesi önemli. Belki Yaşar Kemal artık bu konuda yazamayacak ama eminim ki, bu konuyu da hakkıyla işleyecek yazarlarımız vardır. Yeni nesil görme engellilerde yazıya karşı müthiş bir duyarlılık var. Bu alandaki boşluğu niye onlar doldurmasın? İnsan belki de en iyi kendisinden başlar anlatmaya. Bu konudaki ümitlerimi saklı tutuyor ve sizlere, İnce Memet'in son sözleriyle veda ediyorum.

"Bir, benim kitaplarımı okuyan katil olmasın, savaş düşmanı olsun. İki, insanın insanı sömürmesine karşı çıksın. Kimse kimseyi aşağılayamasın. Kimse kimseyi asimile edemesin. İnsanları asimile etmeye can atan devletlere, hükümetlere olanak verilmesin."

"Benim kitaplarımı okuyanlar bilsinler ki, bir kültürü yok edenlerin kendi kültürleri, insanlıkları ellerinden uçmuş gitmiştir."

"Benim kitaplarımı okuyanlar yoksullarla birlik olsunlar, yoksulluk bütün insanlığın utancıdır. Benim kitaplarımı okuyanlar cümle kötülüklerden arınsınlar."

Not: Burada ele aldığım kitapların çoğunu en az 10 yıl önce okumuştum. O nedenle sürçülisan etmişsek affola diyelim. Yazı çok uzadığı için "Binboğalar Efsanesi", "Teneke", "Yer Demir Gök Bakır" ve birçok kitabı anlatamadık. Bu da ufak bir mahcubiyetimiz olsun.

Kâbus

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Merhaba değerli okurlarım,

Bu yazımda sizlere başımdan geçen bir kâbusu anlatacağım. Birazdan anlatacaklarımın hepsinin gerçek olduğuna yemin ederim. Ah! Kusura bakmayın, ayak tabanlarımda bir sorun var da; şu tabureye uzatmamın tek nedeni o...

Gerçekten... Her neyse... İşte anlatmaya başlıyorum:

Başıma gelenlerin tek nedeni fotoğraf çekilmekten nefret etmek... Evet, bir fotoğraf karesinde bulunmaktan nefret ettiğimi kimseden gizleyecek değilim. Şu herkesin kullandığı, geçmişini yad etmek, zamanı dondurmak... vb. amaçlarla durmadan ve her fırsatta düğmelere şakır şakır basılıp tüm sinirlerimi alt üst eden şeyden, kelimenin tam anlamıyla nefret ediyorum.

Bir ortamdasınız ve mutlu olduğunuz bir ortam bu. Yanınızda zaman geçirmekten hoşlandığınız insanlar var... Bir yerde oturmaya karar verdiniz. Kafede... Tam kafenin önüne geldiniz, bir ses: "Aaa! Dur ya, şurada bir fotoğraf çekelim," diyor. Aniden adrenalini salgılamaya başladınız. Kulaklarınız uğuldamaya, kalbiniz atmaya başladı bile. Gün zehir olmak üzere size göre...

"Başını şöyle tut Eylem... Hayır hayır... Şöyle, biraz sola... Dur..." Gelip eliyle başınızı istediği yere döndürdükten sonra: "... Ha... Tamam... Çekiyorum. Gülümseyin..."

Ve şak... Bir tokat gibi...

Geçti, geçti...

Sonra kafeye girersiniz. Yemek sipariş edersiniz. Yemeği beklersiniz. Çok açsınızdır. Kurt gibi... Vee, yemek gelmiştir... Sonunda...

Tam yemek için çatalınızı kaldırmışken:

"Ya şu yemeklerin fotoğraflarını çeksek ya, Facebook'a yollarız..."

"Hayıır!"

Sonra yolda, sonra durakta... Otobüsten indiğinizde... Garip bir taşın yanında... Bir caminin arkasında... Güzel bir gün batımına karşı...

Kâbus gibi, değil mi değerli sırdaşlarım?

Durun, daha yeni başladık... Bu fotoğraf furyası o kadar yayıldı ki, artık hiç görmeyen körler dahi fotoğraf çekmeye başladı. Facebook arkadaşlarımızdan haber almak için kullandığımız bir şeyken şimdi, çözemeyeceğimiz şifrelerle dolu, sözde sosyal, medya aracı oluverdi.

Evet, bir fotoğraf, vee "Ay ne güzel değil mi?" diye bir durum güncellemesi...

Bunu yazan da hiç görmeyen birisi. Ne ne güzel kardeşim? Allah aşkına ne ne güzel?

Sana böyle bir durum gelse sen anlayabilir misin neyin ne güzel olduğunu? Değil mi ya!

Sabrımı taşıran son damla, tuvalette bu lanetli şakırtı sesini duymamla oldu değerli okuyucularım!

Tam işimi bitirmiş sifonu çekmek üzereyken bir fotoğraf makinesi şakırtısı... Evet, yanlış duymadınız, ne yazık ki ben de yanlış duymamıştım, bir fotoğraf makinesi şakırtısı duydum.

Yanımdaki kabinin sakini ki bence kafayı çoktan tırlatmış olduğundan ona sakini makin denemezdi, hiç tanımasam da; merakla sordum:

"Pardon, neyin fotoğrafını çekiyorsunuz acaba?"

Boğuk bir sesle soruma cevap verdi:

"Siz bilmiyor muydunuz?"

"Neyi hanımefendi?"

"İsviçre'ye beyin göçüyle göçmüş Türk bilim adamlarına göre dışkımızın şekli ruh halimizi ve bir sonraki dışkılamaya kadarki geleceğimizi, nasıl davranmamız gerektiğini falan belgeliyormuş. Eğer bilgili bir göz bakarsa bu işaretleri bize söyleyebilirmiş ve biz ona göre davranabilirmişiz... Ben de dışkımın fotoğrafını çekip:

<http://www.diskiniyollageleceginio gren.com> adresine gönderiyorum. İnanmayacaksınız; ama Iphone uygulamasındaki falcı bacıdan çok daha isabetli bu adamlar..."

O andan sonra, nasıl sifonu çektim, ellerimi nasıl yıkadım, nasıl tuvaletten çıktım bilmiyorum. Tek hatırladığım şey, babadan dededen duyduğum bir nidayı, sırf çaresizlikten haykırmak oldu.

"Ya Hızır!"

Ve haykırır haykırmaz Boz Atlı Hızır imdadıma koştı. İnsanın hayatında bir kere görebileceği Hızır Dede'den bahsediyorum. Atından indi ve yanıma geldi:

"Söyle bakalım, nedir dileğin..."

Hemen ellerine sarıldım ve:

"Aman Hızır Dede, modern zamanda yaşamaktan bıktım. Beni çok daha eski, fotoğraf makinesinin olmadığı bir zamana götür..."

Nasıl olsa bunu yapabileceğini biliyordum; çünkü Hızır'ın mitolojideki diğer adı Zaman Yolcusu'ydu.

Nitekim hemen beni boz atına bindirdi ve Rönesans döneminde indirdi.

Terslik bu ya, bir sarayda inmiştim ve sarayın avlusundaki ressamın gözüne ilişmiştim. Hemen boş bir tuval aldı ve yanıma geldi:

"Eğer portrenizi yapmama izin verirseniz size tam bir kese altın veririm. Medici ailesinin koruması altında olduğum için yeterli imkânâ sahip olduğumdan kuşkunuz olmasın..."

Portre mi! Hayır değerli okuyucular... Bu kadar da olamazdı. Fotoğraftan daha kötü olan bir şey varsa o da saatlerce bir ressamın önünde modellik yapmaktı herhalde...

Yine de merak edip sordum. Bir yandan da Hızır Dede'ye saygılı bir tavırla durmasını işaret ettim:

"Neden benim portremi yapmak istiyorsunuz peki?"

"Anormal vücutlar serisi üzerinde çalışıyorum da..."

Bir dakika bile duramazdım burada... Hemen Hızır Dede'nin yanına koşup:

"Aman Hızır Dede'm, beni ilkel bir döneme götürür müsün? Ben burayı da sevmedim," dedim. Aksakallı, nur yüzlü Hızır Dedem müşfik bir tavırla "Peki," dedi ve atına atlayıp çıktık yola...

Beni ilkel dönemde indirir indirmez etrafıma insanlar toplanmaya başladı. Bir mağaraya götürdüler beni. Tavırları sevecen de olsa Hızır Dede beni yalnız bırakmamıştı. Kimse görmüyordu; ama ben arkamdan geldiğini duyabiliyordum.

Beni geniş bir mağaraya getiren insanlar etrafımda dönüp davullar çalmaya başladılar. Sonra hatırladım. İlkel dönemlerde sakatlara tanrının dokunduğunu düşündüklerinden bana kötü bir şey yapmazlardı. Hatta bazı kabilelere göre kutsal bile sayılıyordu sakatlar.

Derken aniden sessizlik oldu... Çıt bile yoktu... Sonra yanıma bir adam geldi ve sabit durmamı sağladı elleriyle. Sonra taşa kazıma seslerine benzeyen sesler duydum...

Hayır! Yine resmimi çiziyorlardı... Bu kez mağara duvarlarına...

"Ya Hızır!"

Hızır dede bir daha geldi yanıma...

"Hızır Dede'm, biliyorum sana çok yük oluyorum; ama ben daha hiçbir şeyin yaratılmadığı, kaosun hüküm sürdüğü ana gitmek istiyorum. Orada beni hiçbir şey bulamaz herhalde öyle değil mi?"

Bil Bakalım Ben Kimim?

Merve Karakol

mervekarakol@msn.com

Günümüzde birçok yer ve zamanda, engellilerin günlük hayatlarını kolaylaştıran tekerlekli sandalye, baston ya da işitme cihazı gibi, yani onların olmazsa olmazları bağış yapanlar ya da toplayanlar tarafından ihtiyaç sahiplerine dramatik yollarla reklam kokan hareketlerle dağıtılır.

Hayır, yapanlar ve vesile olanlar, çevrelerindeki taktirleri de topladıktan sonra, büyük bir vicdan rahatlığıyla yardım ettikleri engellilerin dışarı çıkmalarını, okullarına gitmelerini ve kendi alışverişlerini yapmalarını beklemeye başlarlar. Aynı kişiler, dışarıya çıkan engelliye bir güzel uzaktan süzdükten sonra, “Vah canım ne de yakışıklı bir adammış ama topallıyor.” “Ay kıza bak hiç bir şeyi yok gibi gözüküyor ama sağır baksana.” “Ah canım ne de tatlı kız ama sakatmış ya.” veya “Ben adamı görüyor sanıyordum meğerse körmüş.” gibi cümleleri kurarak yollarına kaldıkları yerden devam ederler.

Bu söylemlere yaşamınız boyunca ya işitmişsinizdir ya da bizzat kendiniz söylemişsinizdir. Engelli olduktan ve tekrar sosyalleşmeye başladıktan sonra, çoğu kez bu tür acıma cümlelerini duydum, üzüldüm, incindim, ağladım ve insanlardan nefret ettim... Ama bir zaman geldi, bu duygularımın yerini kendimi savunma, duymazlıktan gelme ve gülüp geçme dürtüsü aldı. Bu söylemlere bağışıklık kazanmış olsam da, özellikle görme engelimden dolayı birçok trajikomik olayla karşılaşıyorum. Mesela, düğün yada cenaze evine gittiğimde, tanıdık tanımadık insanlarla aynı ortama girdiğimde içimi fena bir gerginlik kaplıyor. Bundan önceki yaşadığım tecrübelerle dayanarak biliyorum ki, yine kendini sesinden tanımak zorunda olduğumu zanneden kişi, yüksek sesle ve bir öğretmenin öğrencisine “sorduğu soruyu bilecek mi acaba” edasıyla “Merhaba Merve beni tanıdın mı? “ diyerek bütün tüylerimi diken diken ediyor. İsmi hatırlasam iyi hoş da, bir de karşımdakini çıkaramadığım zaman sıkılarak “Yok” deyip, ismini söylemesini bekliyorum. O da adını söyleyip muhabbet etmek için karşımda dikiliyor. Takdir edersiniz ki, bu psikolojiden sonra sohbeti sürdür sürdürebilirsen... En kötüsü de hararetle bir muhabbetin içindeyken, birinin gelip yanımdakilere selam verdikten sonra bana dönüp beş yaşındaki çocuğa konuşuyormuş gibi “Bil bakalım ben kimim?”demesi. Bu soruyu duyunca cinlerim tepeme çıkıyor. En mide bulandırıcı olan tarafı, sert bir üslupla ismini söyleyerek söze başladığımda, sanki bir milyon liralık soruyu bilmişim gibi hayrete

düşerek, “Oy maşallah nasıl da bildi.”diyerek sevincini bana sarılarak göstermesi oluyor. Nasıl ki telefonla arayan kişilerin kim olduğunu ortamdaki gürültüden, dalgınlıktan ya da uzun süre sesini duymadığınız için çıkaramıyorsanız, görmeyenler de daha önce tanışmış olsalar bile her duydukları kişiyi seslerinden her zaman tanıyamayabilirler. Yukarıdaki sevinç gösterisini biri size telefonda yapmış olsa, yüzünüzdeki ifadeyi görmek isterdim. Hele bazıları var ki görmediğimi bile bile hiç konuşmadan, sadece dokunup kim olduğunu anlamamı bekliyor. Bu kategoriye girenleri satırlara dökmek bile istemiyorum çünkü gereken cevabı fazlasıyla veriyorum... Sosyal varlıklar olan biz insanlar, yüz yüze iletişim kurarken verilmek istenen mesajın alıcıya doğru ve etkili bir şekilde iletilebilmesi için ses tonu, beden dili, jest ve mimiklerden yararlanıyoruz. Ama görme engelli biri ile iletişim kurduğunuzda iş klasik metotlardan biraz farklı işliyor. Bizler daha çok sesin tonuna, nasıl vurgulandığına ve kişinin kurduğu cümlelerle neyi anlatmak istediğine bakıyoruz. Bu yüzden sesteki tonlama, görme engelli kişiler için daha fazla önem arz ediyor. Nasıl ki karanlık bir yerde duymayan birisi dudak okuyamadığı ya da işaret dilini göremediği için iletişim kuramazsa, görmeyen insanlar da sizi duymadan iletişim kuramaz.

İyilik meleklerine ve çokbilmişlere sesleniyorum; biz görme engelliler uzaylı yaratıklar değiliz. Öncelikle körlük ve zihinsel yetersizliğin arasında bir bağlantı var mıdır yok mudur bunu araştırın, sonra da bizlerle ona göre iletişim kurmayı deneyin.

KNFB Yetkilileriyle Bir Geri Bildirim Buluşması

Engin Yılmaz

engin_yilmaz@yahoo.com

Görme engelli İOS kullanıcılarının 2014’de beklediği belki de en heyecan verici uygulama KNFB Reader olmuştu. Ha çıktı ha çıkacak derken uygulama eylül ayı civarında AppStore’daki yerini aldı. Nedir insanları bu kadar heyecanlandıran dersiniz, mürekkep baskılı şeylere erişim engeline gelen pratik çözüm ihtimali diyebiliriz. Maalesef Symbian telefonlar sonrası bu alanda bir gerileme yaşanmış, İOS ve Android için görme engellilerin rahat kullanabileceği bir OCR yazılımı geliştirilememiştir. KNFB sisteminin Nokia telefonlardaki başarısı bilindiğinden yıllardır bir beklenti devam ediyor, KNFB yetkilileri ise iPhone kamerasının henüz istedikleri kriterleri karşılamaktan uzak oluşu ve İOS sisteminin kameraya erişim iznindeki kısıtlamalarını gerekçe göstererek böyle bir uygulama geliştirmek için henüz erken olduğunu ifade ediyorlardı.

Yeni iPhone modelleri piyasaya çıktı, kameralar gelişti ve nihayet zamanı geldi. Önünüze gelen bir evrakı, lokantadaki bir menüyü, bir kitap sayfasını anında okuma hayali bütün görmeyenleri heyecandırmıştı.

Uygulamanın ilk sürümünde maalesef Türkçe dil desteği yoktu. Türkiye’deki körler olarak başlattığımız kampanyaya yüzlerce arkadaşımız katıldı ve kısa bir süre sonra çıkan sürümde Türkçe OCR ve arayüz desteği uygulamaya eklendi. Bunu takiben Türkiye’deki birçok kör iPhone sahibi, kâh tek başlarına, kâh diğer körlerle birlikte ödeme yaparak KNFB kullanıcısı oldu. Ancak uygulama beklentileri tam olarak karşılayamamıştı. Çoğu kimse bir sayfanın tamamını doğru biçimde okutamıyor, çok büyük veya çok boyutlu belgeler, parlak yüzeyli nesnelere ve tabelalar üzerindeki yazıları okumak konusunda uygulama yeterince iyi değildi.

Bu sıralarda Elif EEEH Dergi’de, “Elif Emir Öksüz Ohio’dan Bildiriyor” başlıklı yazısında katıldığı NFB toplantısını anlatırken, bizim yaptığımız KNFB kampanyasından ve bunun olumlu sonuçlarından da bahsetmiş, Türkçe sürümün pek yakında geleceğini yazmıştı. Yazıya aşağıdaki bağlantıdan ulaşabilirsiniz.

http://engelsizerisim.com/eeeh/yazi/19/elif_emir_oksuz_ohiodan_bildiriyor

Geçenlerde, yazı yayımlandıktan 3 ay sonra, Elif bir mail aldı. Belçika’da KNFB uygulamasını geliştiren Sensotec NV yetkilisi Fons Verhelst, Elif’in yukarıda bahsettiğim yazısını görmüş. Herhalde bir Google Translate çevirisi yaptı ve KNFB kelimelerini görünce Elif’e ulaştı. Türkiye’deki kullanıcıların geri bildirimlerini almak için bir toplantı yapmak istediklerini yazıyordu. Elif bu iletiyi EEEH dergi grubuyla paylaşınca, ben de konuyu bizim Engelsiz iPhone grubuna yazarak insanların söylemek istediklerini topladım.

Ve nihayet 26 Şubat günü, Belçika saatiyle saat 15.00, Türkiye saatiyle 16.00 ve ABD saatiyle saat sabah 09.00 civarı Elif, ben ve Fons Skype üzerinde toplandık.

Toplantının ikinci yarısına uygulama mühendislerinden bir yetkili de dâhil oldu. Önce bize lokalizasyon ve çevirilerle ilgili bir sorun olup olmadığını sordular. Bu konuda önemli bir sorun bulunmadığını, çevirilerin güzel yapıldığını aktardık. Ne zaman isterlerse yardıma hazır olduğumuzu da ekledik.

Sonrasında iPhone grubundan gelen geri bildirimleri aktarmaya başladım. Otomatik odaklamayla ilgili sorunlar olduğunu aktarınca, bunun iPhone kamerasıyla ilgili olduğundan çok fazla bir şey yapamadıklarını belirttiler.

Çok büyük boyutlu veya çok küçük boyutlu yazı tiplerinde okumanın güçleşmesi sorunundan haberdar olduklarını, bunu geliştirmek için uğraştıklarını söylediler. Ayrıca özellikle kola kutusu veya şişe tarz yuvarlak nesnelere üzerindeki yazıların okunabilmesi yönünde de çalışmalar yaptıklarını bildirdiler.

Kimlik kartı gibi üzeri PVC kaplı noktadaki yazıların da okunamadığını ilettik. Bununla ilgili olarak flaşı kapatmamızı önerdiler ama kesin bir çözüm de sunabildiklerini söyleyemem.

Buna ek olarak, kullanıcıların geliştirilmiş ses yerine sıkıştırılmış sesi tercih edebildiklerini, bu nedenle ses seçiminin isteğe bağlı olması gerektiğini anlatmaya çalıştık, bunu anlamakta epey güçlük çektiler. İnsanların geliştirilmiş ses yerine sıkıştırılmış sesi tercih etmelerini kavramakta güçlük yaşadılar hakikaten. “Nasıl yani” der gibiydiler. Hoş ben de böyle düşünüyorum ama ülkemizde önemli bir kesim sıkıştırılmış sesi tercih ediyor halen. Yine de sonunda durumu kavradılar ve sonraki güncellemelerde buna bakacaklarına söz verdiler.

Görüşme sonlarında, fotoğraf çekmek için iPhone kamerasında olduğu gibi neden ses açma düğmesini kullanmadıklarını sorduk. İlginç bir şekilde, sanki bunu yeni duymuşlar gibi tepki

verdiler, fikir çok hoşlarına gitti ve sonraki g¼ncellemelerde bunu da d¼ř¼neceklerini ifade ettiler.

Dışa aktarma problemleriyle ilgili olarak, bunların o sıralarda yayınlanan g¼ncellemeyle giderildiğini, artık cihaz içindeki resimlerin de uygulamaya aktarılarak OCR yapılabildiğini anlattılar.

İleriki g¼ncellemelerde, tanıma kalitesini arttırmak, belge dilinin otomatik tanınması, para tanıma desteği gibi geliştirmeler planladıklarını da g¼r¼řme sonunda öğrendik. Özellikle bir belgenin içinde hem T¼rke hem İngilizce metinler olduğunda otomatik dil tanıma desteği olmadığından uygulamanın metin bulunamadı uyarısı verdiğini bu nedenle de otomatik dil tanıma desteği konusunda çalışmalar yaptıklarını iletmeleri önemli bir gelişmeydi.

G¼r¼řmemiz yaklaşık bir saat s¼rd¼ ve yeni g¼ncellemeler sonrası tekrar bir araya gelme temennisıyla konuşmamızı sonlandırdık.

Kişisel fikrimi soracak olursanız, çok tatmin edici haberler aldığımızı s¼yleyemem açıkçası. Ama yine de bir uygulama geliştiricisinin doğrudan kullanıcılarla bir araya gelmek istemesi bence önemli. Uygulamanın genellikle beklentilerin altında kaldığını, daha fazla geliştirme yapmaları gerektiğini ¼st¼ne basa basa belirttik. T¼m sorunları olabildiğince açıklığıyla anlatmaya çalıştık. Bundan sonra neler olacağını birlikte g¼receđiz.

Dağların Zirvesinde Körler

Atakan Nalbant

atakannalbant11@hotmail.com

Herkese merhaba! EEEH dergiye bir kez daha konuk olmuşum ve bisiklet hakkında bir yazı yazmışım. Bu yazımdaysa, yine benim için en az bisiklet kadar önemli olan bir spordan, kayaktan bahsetmek istiyorum. Kış aylarının vazgeçilmezi olan kayağı, görme engellilerin yapamayacağı düşünülür. Birkaç mail listesinde de bu konuda yazışmalara rast gelmişim. Bu yargı tamamen yanlış. Dokuz yaşımdan itibaren kayak yapmaya başladım ve uzun bir süre devam ettim. Şu aralar maalesef bisiklet gibi ihmal ettim kayağı da.

Dağlara olan merakım küçüklüğümünden beri devam ediyor. Aslında ailem ile dağa çıkarak yaptığımız pikniklerden, okulda gördüğümüz derslerden dağlara karşı ilgim vardı. Bu ilgimi fırsata dönüştürebileceğim günler, üçüncü sınıfta öğrenim görürken, sınıfımıza bir kulübün gelip, görme engellilere kayak öğreteceklerini, turnuvalara hazırlayacaklarını ve yarışmalara katılacağımızı söylemeleriyle başlamıştı. Birçoğumuzun ailesi bu duruma olumsuz bakmıştı. Ayrıca, yalnız başımıza gidecektik. Bizleri yanlarından ayırmayan ailelerimiz, buna nasıl izin verebilirlerdi ki? Neyse ki ben böyle bir tepki ile karşılaşmadım ve onayı aldım. Annem ve babam bu tür konulara genelde olumlu bakarlar. Çünkü benim sosyal yaşama katılmamı, en az benim kadar isterler. Benim ailem ve üç arkadaşımın ailesi onay vermişti ve başlayacaktık. Kayaklar ve kayak kıyafetleri... Hepsi hazır. Artık sabırsızlıkla Uludağ'a çıkacağımız günü bekliyorduk. Nihayet, birkaç ay sonra beklediğimiz gün gelmişti. O hafta cumartesi günü, sabah erkenden Uludağ'a çıkacaktık. Ben heyecandan gece nasıl uyuduğumu hatırlamıyorum. Cumartesi sabahı herkesten önce kalkmışım. Saat geldiğinde, kıyafetlerimi yanıma alarak, ailemle birlikte Bursa Devlet Hastanesi'nin önüne geldik. Burada buluşacaktık ve Uludağ'a hep beraber çıkacaktık. İlk hafta ailemizden biri yanımızda olacaktı ve benim yanımda, babam kalacaktı. Annemle orada vedalaştık ve biz, Uludağ oteller bölgesine çıkmaya başladık. İçimdeki heyecan gittikçe artmış, beni ele geçirmişti adeta. Oteller bölgesine vardığımızda, araçtan indim ve ayağımın altında kar bembeyaz seriliydi. Bu eşsiz duyguyu tatmak çok güzeldi. Otele geçtik ve odalara yerleşme, kayıt işlemleri gibi gerekli prosedürler tamamlanmadan, ilk sorun bizi orada buldu. O gün öğretmenlerimiz, kulüp üyeleri olduğundan, otelde yer kalmamıştı. Biz iki arkadaşımınla başka bir otelde kalmak zorundaydık ilk hafta için. Ne yapalım? Başa gelen çekilirdi. Biz de otelimizin yolunu tuttuk. Akşam

olduğunda bana, arkadaşım ve onun babası aşağıya inmeyi teklif etmişlerdi. Ama ben, odamda kalmak, dinlenmek istiyordum. Ama saat geçtikçe, babam da arkadaşımın teklifini kabul edip aşağı inince, odada tek başıma canım sıkılmaya başladı. Bizimkileri arayacaktım. Ancak ne mümkün! Şimdiki teknoloji, şimdiki teknoloji deyince, “Bu da 20 yıl önce mi yaşamış?” diye düşünmeyin, o zamanlar ben ekran okuyucu olan bir telefon kullanmıyordum. Ezbere numara çevirme konusunda da başarılı olamayınca, bizimkilere ulaşamadım. Zaman geçmiyor, benim can sıkıntım gittikçe artıyordu. Ve ilk bağımsız hareket denememi o gün anlık bir kararla yapmıştım. Hiç bilmediğim bir otelde, daha önce hiç bağımsız hareket bilmeyen biri olarak ne kadar korksam da bu konuda kararlıydım. Aşağıya inip bizimkileri bulacaktım. Odadan çıktım ve ayağımı yere sürüyerek koridorda ilerlemeye başladım. Odaya çıkarken merdivenlerin nerede olduğunu anlamıştım ve o yöne doğru yürüyordum. Merdivenlerin başladığını anlayamayınca kendimi 3 - 4 basamaklı küçük merdivenin sonunda buldum. Yerde düşmüş, oturuyordum. Çevreden yanıma gelip ne olduğunu soranların yardımlarını reddettim. Babamları kendim bulacaktım. İlk düştüğümde, başkalarının ayağa kaldırmasıyla değil; kendim kalkarak devam edecektim yoluma. Öyle de oldu. Bizimkilerin sesini duydum ve o yöne doğru ilerleyerek onları bulmuştum. İşte o gün ilk bağımsız hareket zaferimi kısmen kazanmıştım. O an yaşadığım duygular tarifsizdi. Artık, ne kadar sınırlı olsa da başkalarına muhtaç olmadan bazı şeyleri kendim yapabiliyordum.

Ertesi gün yine oldukça hareketli geçti. Sabah kahvaltısından sonra, bizim kulübün olduğu otele gittik ve kayak malzemelerimizi aldık. Öncelikle, botlarımızı içeride giydik, sonra da kayaklarımızı ve “Yürüyün dışarıya!” Kayakları dik tuttuğumda neredeyse benim boyuma geliyordu. Yine de en önde çıktım dışarıya. Kayağı şekil itibariyle hiç bilmeyen arkadaşlara şöyle açıklayabiliriz: İki tahta düşünelim. Bu tahtaların arka kısımlarında ayaklarımızı geçireceğimiz deliklerin olduğunu, bu kayakların yan yana getirilerek kullanıldığını söyleyebiliriz. İlk başlayan kayakçıların kayaklarının önleri iple bağlanır. Çünkü ilk başlayanların kayağı kontrol etmesi zordur ve iki ayak mesafesi açıldığında denge kaybedilebilir. Bu nedenle tehlikeli kazalar meydana gelebilir. Bir de kör bastonuna benzeyen iki sopa bulunur. Bunlara baton adı verilir. Ancak bizlere hocalarımız bunları hiç kullandırmadı. Ama ben, körlerin baston kullanımındaki deneyimlerinden dolayı onu daha iyi kontrol edebileceğini tahmin ediyorum. İlk kayak denememi, olduğumuz yerde yaptım. Hocamız elimizden tutuyor ve bize eşlik ediyordu. Sonra, telesiyej adını verdiğimiz, kayakçıları yukarıya çıkarmak için kullanılan alet ile zirveye çıktık. Telesiyejin iki çeşidi var.

Birincisi, küçük olarak tabir edebileceğimiz bir çubuğun, bir ucu yukarıdan aşağıya doğru uzanan bir tele geçirilmiş, böylece elektrik gücüyle dağın yukarisına çıkmanız sağlanmış. İkincisiyse, bir banktan farksız aslında. Üç dört kişi oturuyorsunuz ve sizi yukarıya çıkartıyor.

İkinci telesiyej genelde büyük pistlerde ve zirveye çıkmak için kullanılıyor. İlk telesiyejde, ayaklarınız yerdeyken, ikincisinde yaklaşık on metre kadar yukarıya çıkıyorsunuz. İlk zirveye çıkışımızda hocam elimden tuttu ve bana: “Şimdi ayaklarınızı paralel yap, şimdi hafif A yap!” gibi komutlar verdi. Bu komutlardan paralel yapmak, sizi hızlandırıyor yani mesafe kat etmenizi sağlıyor. Eğer ayaklarınızı birbirine tam paralel yaparsanız, şiddetli bir hıza kapılırsınız ve durmanız çok zor olur. Birkaç kez bu hareketleri yanlış uygulayıp yan yattığım oldu. Ancak bunlar, meydana gelebilecek sınırlı kazalar ve zaten düşseniz de karın üzerine düşeceğinizden sakatlanma gibi bir riskiniz yok. Genelde “A” harfini yapamıyordum ve ayaklarımı eşit olarak açıyordum. Böyle yaptığımda, zıplamaya başlıyordum ve durmam zorlaşıyordu. Birkaç kez de bu yüzden düştüm. İlk gün sonunda eve döndüğümüzde ayaklarımın nasıl ağrıdığını unutamiyorum. Ama her şeye rağmen bir dahaki hafta sonunu iple çekiyordum. Ne kadar düşsem de, sorun yaşasam da gerçekten çok güzel bir şey kayak yapmak. Ayrıca küçük uyarlamalar sonucunda bir görme engelli kayakçıyla gören kayakçı arasında neredeyse hiç fark yok. Şunu da söylemeliyim ki, bir kez hafif bir yaralanma yaşadım bir kez de ölümden döndüm diyebiliriz. Yaralanma olayında, biz hocamla pistte kayarken arkamdan gelen acemi bir kayakçı bana çarptı ve ben de hocama çarptım. Arkamdaki kadın düşünce ben de düştüm ve onun kayakları hızlı bir şekilde benim yüzüme çarptı. Bereket versin bir şey olmadı. İkinci olayda ise, küçük telesiyej ile çıkarken, aniden telesiyej bir sorun oldu ve ben ancak uçurumun ucunda durabildim. Bunların hiçbiri kayaktan vazgeçmeme sebep olmadı.

Birkaç uyarlamadan bahsetmiştik erişilebilir bir kayak keyfi için. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Eğer kalacağınız otelin pisti küçükse genelde küçük telesiyej kullanılıyordur ve bunu size birinin yakalayıp vermesi lazım. Çünkü biz almaya çalıştığımızda yüzümüze çarpabilir ve büyük kazalar ortaya çıkabilir.
- Kayacağımız pisti mutlaka bir görenle iyice tanımalı, zihin haritamızı çıkartmalıyız. Hatta eğer mümkünse gören rehberliğinde kaymak bize avantaj sağlayacaktır. Çünkü pist, normal yollardan, caddelerden daha farklı olduğundan anlaşılması daha zor olacaktır.

- Kalabalık olan saatlerdense, daha sakin saatleri tercih etmeniz kayak zevkinizi arttıracaktır.
- Karışık pistlerdense, sade pistleri tercih etmeniz işinizi kolaylaştıracaktır.

Bu saydıklarım ve buna benzer belki kendi geliştireceğiniz basit yöntemlerle erişilebilir bir kayak zevkini tadabiliriz. Doğru yöntemleri bilip, bunları uyguladığımız sürece, kayak yapmak, dağlara tırmanmak, yamaç paraşütü yapmak bazılarımızın söylediği kadar tehlikeli olmayacaktır. Bazı görme engelliler bu tür şeylerin yanlış olduğunu düşünmekte. Örneğin; Türkiye'nin ilk görme engelli milli dağcısı ve atleti Necdet Turhan, bir mail grubunda eleştirilmişti. Bir görme engellinin dağlara çıkmasının tehlikeli olduğunu, yanlış bir şey yaptığını ve yasaklanması gerektiği konusunda mailler gelmişti. Kendisiyle konuştuğumuzda, kesinlikle ciddi bir tehlike arz etmediğini ve dağlara çıkmaktan zevk aldığından bahsetmişti. Zaten kendisi için tehlike veren bir şeyi bir insan neden yapar? Bir insanın hobilerinin sırf engelli olduğu için kısıtlanması gerektiğini söylemek ne kadar doğrudur?

Siz bunu düşünüyorurken ben de sizleri Bursa'ya Uludağ'a kayak yapmaya davet ediyorum.